

Täysistunto

Tiistai 6.4.2021 klo 14.05—17.30

Täysistunto alkoi klo 14.05. Täysistunto päättyi klo 17.30.

Puhetta johtivat puhemies Anu Vehviläinen (14.05—15.58) ja ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov (15.58—17.30).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 31.3.2021 antanut hallituksen esitykset HE 41-43/2021 vp, joista esitykset HE 42 ja 43 otetaan lähetekeskusteluun tässä istunnossa.

2.2. Hallituksen esityksen peruuttaminen

Valtioneuvosto on 31.3.2021 peruuttanut eduskunnalle annetun hallituksen esityksen HE 39/2021 vp. Työjärjestyksen mukaisesti asian käsittely lopetetaan.

2.3. Muut ilmoitukset

Valtioneuvosto on 29.3.2021 antanut valtioneuvoston asetuksen ravitsemisliikkeiden aukiolon väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi, joka otetaan lähetekeskusteluun tässä istunnossa (M 5/2021 vp).

2.4. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus 2020 (K 7/2021 vp).

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun hallituksen esityksen (HE 27/2021 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 27/2021 vp

Hallituksen esitys HE 37/2021 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 6/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 6/2021 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 28.3.2021 pidetyssä täysistunnossa.

Nyt käsitellään muutosehdotukset.

2 §

Ville Vähämäki ps: Kunnioitettu puhemies! Teen vastalauseen 1 mukaisen muutosehdotuksen 2 §:ään.

Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Vähämäen tekemää esitystä.

Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Teen vastalauseen 2 mukaiset muutosesitykset 2 §:ään.

Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Kauman ehdotuksia.

Ville Vähämäki ehdotti Minna Reijosen kannattamana, että pykälä hyväksytään vastalauseen 1 mukaisena, ja Pia Kauma ehdotti Juhana Vartiaisen kannattamana, että pykälä hyväksytään vastalauseen 2 mukaisena.

Keskustelua ei syntynyt.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensin äänestetään Pia Kauman ehdotuksesta Ville Vähämäen ehdotusta vastaan ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

1) Ville Vähämäen ehdotus ”jaa”, Pia Kauman ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 41, ei 12; poissa 146 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi tässä äänestyksessä Ville Vähämäen ehdotuksen.

2) Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 32, ei 21; poissa 146 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

5 §

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

Ville Vähämäki ps: Kunnioitettu puhemies! Teen vastalauseen 1 mukaisen muutosehdotuksen 5 §:ään.

Minna Reijonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Vähämäen tekemää ehdotusta.

Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Teen vastalauseen 2 mukaisen pykälämuutosesityksen 5 §:ään.

Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Kauman ehdotusta.

Ville Vähämäki ehdotti Minna Reijosen kannattamana, että pykälä hyväksytään vastalauseen 1 mukaisena, ja Pia Kauma ehdotti Juhana Vartiaisen kannattamana, että pykälä hyväksytään vastalauseen 2 mukaisena.

Keskustelua ei syntynyt.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensin äänestetään Pia Kauman ehdotuksesta Ville Vähämäen ehdotusta vastaan ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

1) Ville Vähämäen ehdotus ”jaa”, Pia Kauman ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 42, ei 12; poissa 145 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi tässä äänestyksessä Ville Vähämäen ehdotuksen.

2) Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 32, ei 22; poissa 145 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

5 a §

Ville Vähämäki ps: Kunnioitettu puhemies! Teen vastalauseen 1 mukaisen muutosehdotuksen 5 a §:ään.

Minna Reijonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Vähämäen tekemää ehdotusta.

Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Teen vastalauseen 2 mukaisen muutosesityksen 5 a §:ään.

Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Kauman ehdotusta.

Ville Vähämäki ehdotti Minna Reijosen kannattamana, että pykälä hyväksytään vastalauseen 1 mukaisena, ja Pia Kauma ehdotti Juhana Vartiaisen kannattamana, että pykälä hyväksytään vastalauseen 2 mukaisena.

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

Keskustelua ei syntynyt.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensin äänestetään Ville Vähämäen ehdotuksesta Pia Kauman ehdotusta vastaan ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

1) Pia Kauman ehdotus ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 42, ei 12; poissa 145 (äänestys 5). Eduskunta hyväksyi tässä äänestyksessä Pia Kauman ehdotuksen.

2) Mietintö ”jaa”, Pia Kauman ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 32, ei 22; poissa 145 (äänestys 6). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksiin HE 27/2021 vp ja HE 37/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Muu asia: Valtioneuvoston asetus ravitsemisliikkeiden aukiolon väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi

Muu asia M 5/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Haatainen.

Keskustelu

14.14 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtioneuvosto antoi 28. päivänä maaliskuuta asetuksen ravitsemusliikkeiden aukiolon väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Tällä asetuksella säädetään niistä alueista, joilla majoitus- ja ravitsemustoiminnasta annettuun lakiin lisättyä väliaikaista sulkupykälää sovelletaan. Lisäksi asetuksella säädetään niistä ravintolatyypeistä ja ravintoloiden tiloista, joita rajoitukset koskevat.

Koska ravitsemisliiketoiminnan sulkemista koskeva laki käsiteltiin eduskunnassa perustuslain 23 §:n mukaisena poikkeuksena perusoikeuksiin poikkeusoloissa, on tämä kyseisen lain nojalla annettu asetus tuotu eduskunnan jälkitarkastettavaksi samalla tavalla kuin valmiuslain pykälien käyttöönottoasetukset.

Tässä asetuksessa siis säädetään ravitsemusliikkeiden sulku voimaan niillä alueilla, joilla se on välttämätöntä covid-19-viruksen leviämisen estämiseksi. Ravitsemisliikkeet on asetuksen nojalla pidettävä suljettuina epidemiologisesti tarkasteltuna pahimmilla alueilla. Valtioneuvosto on arvioinut ravitsemisliikkeiden sulkemisen välttämättömyyttä alueittain

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

terveysviranomaisten asiantuntemukseen tukeutuen. Ahvenanmaan osalta on otettu huomioon saatu selvitys maakunnan epidemiatilanteesta ja perustuslakivaliokunnan linjaus, jonka mukaan valtioneuvoston on pyrittävä yhteisymmärrykseen Ahvenanmaan viranomaisten kanssa asetuksen asiallisesta ja ajallisesta soveltamisesta maakunnassa.

Valtioneuvosto on lisäksi arvioinut mahdollisuuksia rajata asetuksen alueellista soveltamisalaa maakuntajakoa hienosyisemmin, kuten eduskunta on edellyttänyt. Asetuksen valmistelun yhteydessä tätä arviointia tehtiin vallitseva epidemiatilanne ja maakuntien erityiset ominaispiirteet huomioiden. Talousvaliokunnan mietinnössä tällaisina huomioon otettavina ominaispiirteinä mainittiin esimerkiksi pitkät etäisyydet ja alhainen väestötiheys. Asetuksessa otetaan myös erikseen huomioon harjoitetun ravintolatoiminnan laatu eli se, onko toiminnan pääasiallisena tarkoituksena alkoholijuomien anniskelu vai muu ravitsemispalvelu. Asetuksessa on lisäksi nyt erikseen määräykset ravitsemisliikkeiden sisä- ja ulkotilojen sulkemisesta.

Nykyisessä epidemiatilanteessa on välttämätöntä aikuisväestön, erityisesti ikäryhmän 20–45-vuotiaat, fyysisten kohtaamisten merkittävä vähentäminen, jotta epidemian raju voimistuminen voidaan ehkäistä ja epidemian suunnan kääntäminen voidaan varmistaa. Siksi on välttämätöntä tässä vaiheessa kohdistaa sulku kaikkiin ravitsemisliiketyyppeihin ja niihin kuuluviin sisä- ja ulkotiloihin.

Edellä kuvatuilla perusteilla ravitsemisliikkeet on pidettävä suljettuina asiakkailta Uudellamaalla, Varsinais-Suomessa, Satakunnassa, Kanta-Hämeessä, Pirkanmaalla, Päijät-Hämeessä, Keski-Suomessa, Kymenlaaksossa, Etelä-Karjalassa, Etelä-Savossa, Pohjois-Savossa, Pohjois-Karjalassa, Pohjanmaalla ja Pohjois-Pohjanmaalla. Lapin maakunnan alueella ravitsemisliikkeet on pidettävä suljettuina asiakkailta Kittilän kunnassa. Maakunnissa, jotka eivät ole rajoituksen piirissä, ravitsemusliikkeet voivat olla jatkossakin avoinna asiakkaille. Näiden yritysten on noudatettava rajoituksia, jotka on annettu tartuntatautilailla ja sen nojalla.

Sulkemista koskeva asetus on voimassa 18. huhtikuuta saakka. Ravitsemisliikkeiden sulkeminen on alueellisesti ja ajallisesti rajattava vain välttämättömään, joten valtioneuvosto seuraa asetuksen voimassaolon aikana tautitilanteen kehittymistä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntijatietoihin pohjautuen. Tilannetta arvioidaan viikoittain. Rajoituksia on ryhdyttävä purkamaan niillä alueilla, joilla ne eivät enää ole välttämättömiä. Sulkemisen piiriin voidaan lisätä myös uusia alueita, jos tautitilanne niillä pahenee. Arvioinnissa otetaan lisäksi huomioon eduskunnan edellyttämä edellä mainittu ravintolatyypittäinen tarkastelu ja linjaus, jonka mukaan toiminnan harjoittaminen ravitsemusliikkeiden sisätiloissa muodostaa viruksen leviämislle vakavamman riskin kuin asiakkaiden palvelu ulkotiloissa.

Rajoitusten välttämättömyyttä arvioidaan seuraavan kerran huomenna 7.4. THL:ltä saatavan lausunnon perusteella. Jos arviot sitä edellyttävät, valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin asetuksen välittömäksi muuttamiseksi. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. — Edustaja Turtiainen.

14.19 Ano Turtiainen at: Arvoisa puhemies! Tämä valtioneuvoston asetus ravitsemisliikkeiden aukiolon väliaikaisesta rajoittamisesta on siis lähetetty eduskuntaan jälkitarkastukseen, sillä asetushan on jo voimassa. Tämä on lähetekeskustelu, josta asia siirtyy valio-

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

kuntaan. Valiokunnasta se tulee taas tänne täysistuntoon ja ainoaan käsittelyyn. Laki, jota asetus koskee, on tarkoitettu olemaan voimassa 18.4. saakka eli seuraavan viikon lopulle.

Mitä muuta tämä on kuin pelkkää teatteria? Hallitus asettaa mielivaltaisia sulkutoimia, ja oppositio lumeeksi vinkuu alueiden eriarvoisuudesta. Kyllähän tässä mennään ja on menty jo pitkään metsään niin, että lepikko rytisee. Valtaosa kansasta on elänyt pelossa, ja osa pelkää edelleen, koska sen edustajat pelkäävät. Iso osa kansasta suunnittelee jo ottavansa ohjat omiin käsiinsä, koska sen edustajat eivät ymmärrä lopettaa pelkäämistä, ja se kansanosa kasvaa koko aika. On aika viheltää koko koronapeli poikki.

Arvoisa puhemies! Demokratiaan perehtynyt valtiotieteiden tohtori ja Viron presidentin entinen neuvonantaja Iivi Masso korostaa uusimmassa Suomen Sotilas -lehdessä, että koronapoikkeusolot muodostavat uhan demokratialle. Hän sanoo jopa näin: "Tätä kirjoittaessa Suomi on sotaan verrattavassa poikkeustilassa." Masso tarkoittaa hieman toista asiaa, mutta itse olen jo pitkään korostanut sitä, että hallitus leikkii yhteiskuntarauhalli. Syynä on korona, joka ei ole lisännyt kuolleisuutta maassamme mutta jonka vakavuutta verrataan massoittain kuolemaa niittävään tartuntatautiin ja jopa sotilaalliseen uhkaan. Sellaista ei kuitenkaan ole, ja sen kertovat tilastotkin.

Nyt monet perusoikeudet on kuitenkin hyllytetty: oikeus työhön ja elinkeinovapaus, kokoontumis- ja sananvapaus, jopa liikkumisvapautta oltiin jo rajoittamassa. Nämä älyttömät lait vaarantavat myös oikeuden vapauteen ja koskemattomuuteen sekä rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen mahdollistamalla ihmisten ahdistelun pelkän sairastumisepäilyn perusteella. Hallitus väittää tilanteen olevan niin vakava, että poikkeustila on muka oikeutettu. Tässä yhteydessä puhutaan paljon tieteestä, mutta julkisuudessa rajoituksia perustellaan tieteellä kovin valikoivasti. Tämä kaikki on harhassa elämistä ja harhaan johtamista, ja sen pohjalta lain tulkinnat ovat pelkkää parodiaa. Tässä täysin tahallisesti aiheutetaan suurta vahinkoa yrityksille ja sitä kautta kansalaisille ja koko yhteiskunnalle.

Arvoisa puhemies! Historiassa on kylmääviä esimerkkejä, miten orjuuttaa kansakuntaa. Hyvät kollegat, jos meillä olisi tarkoitus orjuuttaa Suomen kansaa, mitä meidän pitäisi tehdä? No, ensinnäkin tarvitsemme uhan, joka voi olla kuvitteellinen tai todellinen ja joka luo laaja-alaista pelkoa. Toiseksi pitää olla media pelon levittämiseen. Kolmanneksi pitää väittää tilanteen edellyttävän poliittisilta johtajilta voimakkaita toimia. [Aki Lindénin välihuuto] Neljänneksi ryhdytään ehdollistamaan kansaa viranomaisten rajoituksiin ja käskyihin. Nämä voivat olla esimerkiksi liikkumisen rajoittamista tai kasvojen peittämistä. Viidenneksi säädetään vaiheittaista pakottamispolitiikkaa, jonka tarkoitus on ehdollistaa ihmiset yhä tiukempiin ja tiukempiin rajoituksiin joka kierroksella. Myös sananvapautta olisi rajoitettava. Näin ihmiset vähitellen alistuvat tilanteeseen. Jos näitä vaiheita toteutetaan riittävän hitaasti, kansa voidaan ehdollistaa autoritaarisen vallan hyväksymiseen ja orjavaltion luomiseen. Tärkeintä kaikessa tässä manipulaatiossa on kääntää ihmiset toisiaan vastaan, koska silloin minimoidaan järjestäytyneen vastarinnan todennäköisyys. Rajoitukset vähitellen tukahduttavat kansan tahdon. Kuulostaako tutulta? Hyvät kollegat, eikö näin olla jo noin vuoden verran toimittu?

Arvoisa puhemies! Meillä on perustuslaki, mikä on ennen ihan kaikkea. Sen yli ei mene mikään. Lisäksi meidän kuuluu pitää kansa yhtenäisenä eikä asettaa heitä toisiaan vastaan, oli vastassa mitä tahansa. [Ben Zyskiewicz: Eikä levittää salaliittoteorioita!] Kunnioitus perustuslakiamme kohtaan on tässä talossa palautettava ja välittömästi. — Kiitos. [Vasemmalta: Ja kunnioitus toisia ihmisiä kohtaan!]

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Heinonen.

14.26 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvä ministeri ja edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Meillä on käsittelyssä valtioneuvoston asetus ravitsemusliikkeiden aukiolon väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Kyse on niin sanotusta ravintoloiden sulun kolmen viikon jatkosta, joka siis astui voimaan jo ennen pääsiäistä ja on nyt sitten tulossa perustuslakivaliokuntaan jälkitarkastettavaksi, jolloin arvioidaan tämän esityksen oikeasuhtaisuutta ja välttämättömyyttä.

Jäin miettimään, että jos perustuslakivaliokunta nyt toteaa, että tämä kieltö ei ole ollut oikeasuhtainen eikä välttämätön, niin millä tavalla sitten tuon pääsiäisen suhteen toimitaan, joka nyt on kuitenkin mennyt näiden sulkutoimenpiteiden piirissä.

Tässähän esitetään siis 14 maakuntaan sekä Kittilän kuntaan ravintoloiden sulkua 18. huhtikuuta asti. Eduskunnan tahto tarkemmasta alueellisesta tarkastelusta on ollut laajasti esillä tässä salissa. Keskustalaisetkin kansanedustajat hallituspuolueen edustajina ovat pitäneet sitä vahvasti esillä, mutta ei se toteudu tässä ravintolasulkupäätöksessä, sillä THL ei näytä pystyvän antamaan hallitukselle kuntakohtaisia arvioita Lappia lukuun ottamatta.

Lappia lukuun ottamatta hallitus teki siis uusimman rajoituspäätöksensä maakunnittain, sillä pääministeri Sanna Marin totesi, että THL ei pysty antamaan tarkempia alueellisia arvioita. Marin totesi Iltalehdelle: ”Eduskunta on edellyttänyt, että isoilla laajoilla alueilla meidän pitäisi pyrkiä arvioimaan tautitilannetta myös maakuntaa pienemmissä alueissa. THL on omalta osaltaan todennut, että he eivät pysty tekemään maakuntatasoista pienempää kuntakohtaista arviointia.”

Lappilaiset kuitenkin tämän asian käsittelyn yhteydessä toivat esille, että yksittäisten kuntien tämänhetkinen tilanne Kittilää lukuun ottamatta vastaa suurelta osin perustasoa. Työ- ja elinkeinoministeriön tekemä päätös Lapin ravintoloiden avaamisesta perustui siis Lapin kunnanjohtajien ja terveysviranomaisten näkemykseen. Päätös tehtiin itse asiassa vastoin THL:n kielteistä kantaa. THL:n Mika Salmisen mukaan Lapin kohdalla suositus oli pitää ravintolat kiinni.

Ravitsemusliikkeet on nyt pidettävä suljettuina asiakkailta Uudellamaalla, Varsinais-Suomessa, Satakunnassa, Kanta-Hämeessä, Pirkanmaalla, Päijät-Hämeessä, Kymenlaaksoissa, Etelä-Karjalassa, Etelä-Savossa, Pohjois-Savossa, Pohjois-Karjalassa, Keski-Suomessa, Pohjanmaalla, Pohjois-Pohjanmaalla sekä Kittilän kunnassa. Sulun piiriin eivät siis kuulu Ahvenanmaa, Etelä-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa ja Kainuu. Lisäksi Lapin maakunnassa ravintolat voivat olla auki Kittilän kuntaa lukuun ottamatta.

Valtioneuvosto on sitoutunut siihen, että se muuttaa asetusta, jos sulku jollain alueella ei enää ole välttämätön tai jos tautitilanne muuttuu jossain maakunnassa vakavammaksi, ja näillä alueilla ravintolat saavat sitten olla hieman myöhempään auki eli 23:een asti auki.

Sulku koskee siis kaikkia ravitsemisalan yrityksiä, poikkeuksena henkilöstöravintolat, ja suljettavia ravitsemisyrityksiä ovat muun muassa kahvilat, ravintolat, baarit ja yökerhot, jotka ovat olleet aiemmin avoinna yleisölle ja ovat nyt tämän toisen kolme viikkoa vielä suljettuina. Sulku koskee myös terasseja. Noutoannosten mukaan myyminen on kuitenkin sallittua myös sulun aikana, mutta niitä ei ole mahdollista nauttia ravintolan terassilla.

Arvoisa puhemies! Monelle suomalaiselle yrittäjälle tämä sulkupäätös on taloudellinen katastrofi. Yrittäjä Jarkko Kuusisto, Kittilän Yrittäjien aktiiveja, toi näitä huolia esille jo ai-koja sitten ja vetosi, että tehkää ratkaisuja, että esimerkiksi näitä rinneravintoloiden teras-sialueita voitaisiin käyttää. Tähän ei löytynyt hallitukselta ymmärrystä.

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

THL ei ole pystynyt rajaamaan näitä alueita tarkemmin lukuun ottamatta tuota Lappia, mutta Iltalehti, toimittaja Tommi Parkkonen, kyllä pystyi.

Iltalehden selvityksen mukaan Suomessa on ravintolasulkualueella kaikkiaan 24 kuntaa, joissa on ollut 0—4 tartuntaa koko tämän reilun vuoden aikana. Silti näidenkin alueiden ravintolat Marinin hallitus on määrännyt suljettaviksi. Eniten tällaisia kuntia on Pohjois-Savossa — Kaavi, Keitele, Rautavaara, Tervo, Tuusniemi, Vesanto — mutta näitä löytyy myös Kanta-Hämeestä, esimerkiksi Humppila, Etelä-Savosta Pertunmaa, Pohjois-Karjalasta Heinävesi ja Rääkkylä, Keski-Suomesta Kannonkoski, Kinnula, Luhanka ja Multia ja niin pois päin.

Iltalehdessä olikin mielenkiintoinen uutinen, jossa kerrottiin, miten Keski-Pohjanmaalla Lestijärvellä oleva Saluuna Parila sijaitsee 25 kilometrin ja reilun 20 minuutin ajomatkan päässä Ruska Barista. Se saa olla edelleen auki, pääsiäisenäkin aina kello 23:een asti. Yrittäjä Marja Hakkarainen totesi: onhan se epäreilu tilanne. [Aki Lindén: Kummin päin?] Lapissa on eri lailla kuin on ollut muissa kunnissa, joissa koronaa ei käytännössä ole välttämättä ollut yhden yhtä tartuntaa. Onko tämä mielivaltaista, pitää kysyä.

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan puheenjohtaja Lohi kiitteli vuolaasti keskustan puheenjohtaja, ministeri Saarikkoa ja ministeri Lintilää Lapin ratkaisusta, jossa kunnat otettiin pois sulun piiristä. Kittilä jäi sulun piiriin, mutta se ei ollutkaan puheenjohtaja Lohen mukaan politiikkaa vaan virkalääkäreiden ratkaisu. Olemme, arvoisa puhemies, palanneet Veikko Vennamon aikaan: hyvät teot ovat puoluetovereiden aikaansaannoksia ja huonot päätökset virkamiesten tekemiä.

Arvoisa puhemies! Keskustalaiset ovat täällä pitkään peräänkuuluttaneet tätä hienojakoisuutta mutta myös sitä, että eroteltaisiin lounaspaikat yökerhoista ja karaokebaareista, eroteltaisiin kahvilat pubeista, tehtäisiin asiakasrajoituksia ja sallittaisiin terrassien käyttäminen. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Toivon, että perustuslakivaliokunta vakavasti arvioi, onko tämä oikeasuhtaista ja välttämätöntä ja onko tämä tasapuolista lappilaisiin kuntiin verrattuna, vaikkapa Kittilään, tai toisaalta sitten hämäläisiin tai muiden maakuntien kuntiin, [Puhemies koputtaa] joissa koronaa ei tälläkään hetkellä ole. [Aki Lindén: 310 kunnan maassa ei voi ihan kuntarajojen mukaan vetää!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Aittakumpu.

14.34 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edellä kuulimme aivan hyviäkin näkökulmia tähän ravintola-asetukseen. Kiitän ministeriä siitä, että olette edelleen paikalla. Itselläni on muutama kysymys, joihin toivoisin saavani vastauksen.

Aivan aluksi tästä yleisestä tilanteesta: Me suomalaisethan jaamme laajasti sen todellisuuden, että koronan torjunta on aivan välttämätöntä, jotta voimme hoitaa kaikki hoitoa tarvitsevat. Viime päivinäkin on ulkomailta jouduttu lukemaan ja kuulemaan ja katsomaan sellaisia karmeita esimerkkejä, miten koronan leviäminen on täyttänyt sairaaloita ja hautausmaita. Mutta kun tämä tilanne vain pitkittyy ja pitkittyy, niin on aivan selvää, että tätä tarkkarajaisuutta ja hienosyisyyttä näissä rajoituksissa tarvitaan siltä osin kuin se terveys- ja turvallisuus huomioiden on mahdollista. On aivan selvää sekin, että nyt rajoitusajan pitkittyessä myös ihmisten sietokyky on entistä enemmän koetuksella, ja yhtä selvää on myös se, että tämän vuoden aikana olemme oppineet jotakin ja näitä oppeja kannattaa nyt hyödyntää ja ottaa käyttöön.

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

Arvoisa puhemies! Eduskunta on edellyttänyt, että rajoituksissa tulisi päästä myöskin alueiden osalta tarkempaan rajaukseen. Muun muassa perustuslakivaliokunta ja talousvaliokunta ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että on otettava huomioon näiden ravintoloiden osalta myös se, minkälaista toimintaa ne harjoittavat, onko tosiaan kyse lounasravintolasta vai pääasiassa alkoholin anniskeluun keskittyvästä liiketoiminnasta. Osin tarkkarajaisuutta on kyetty tekemään, mutta ei juurikaan tässä asetuksessa — niin kuin on jo kuultu — joka sulkee kaikki ravintolat mainituissa maakunnissa Lappia lukuun ottamatta. Meillä on myös muita maakuntia, joissa välimatkat todella ovat pitkät ja joissa on laajoja seutuja, joissa tartuntoja ei ole ollut viikkoihin.

Olin ennen pääsiäistä yhteydessä Kuusamoon, josta sain sellaisen arvion, että siellä tuo pääsiäisen kiinniolo tietää arviolta 10—15 yrityksen konkurssia. Vastaava hankala tilanne on muuallakin, ja jokainen päivä, jonka ravintola joutuu olemaan kiinni, on kova taloudellinen isku niin yrittäjälle kuin hänen perheelleen ja hänen työntekijöidensä perheille.

Arvioidessaan tämän asetuksen taustalla olevaa lakia talousvaliokunta totesi, että se pitää välttämättömänä, että niiden maakuntien osalta, joissa maakunnan ominaispiirteet tekevät ilmeiseksi sen, ettei maakunnan alueella esiintyvä tartuntaryväs leviä helposti tai välttämättä koko maakunnan alueelle, tämän lain nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa määritellään epidemiatilanteeseen nojaten maakunnan tasoa tarkemmin se, millä alueilla ravitsemisliikkeet tulee pitää suljettuina.

Arvoisa puhemies! Tämä ei nähtävästi tule olemaan viimeinen kerta, kun koronarajoituksia alueittain tehdään. Siksi olisi tärkeää nyt tietää tämä prosessi, miten tämä on mennyt ja miten vastaisuudessa toimitaan, tämän asetuksen taustamateriaaleissa kun kerrotaan: ”Hallitusneuvos Liisa Huhtala työ- ja elinkeinoministeriöstä otti sähköpostitse yhteyttä perjantaina 26.3.2021 klo 11.38 Lapin sairaanhoitopiirin infektioylilääkäri Markku Broakseen sekä johtajaylilääkäri Jukka Mattilaan ja tiedusteli kuntakohtaista arviota majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain nojalla annettavan valtioneuvoston asetuksen valmisteluun, koska THL ei ole antanut kuntakohtaisia arvioita ravintoloiden sulkemisen välttämättömyydestä.” On hyvä, että Lapin osalta pystyttiin toteuttamaan tämä kuntakohtainen tarkastelu, mutta tärkeää olisi kuitenkin, että kaikki alueet olisivat samassa asemassa ja että niitä kohdeltaisiin oikeudenmukaisesti ja yhdenvertaisesti.

Haluaisin siksi kysyä teiltä, arvoisa ministeri: Onko muihin alueisiin oltu vastaavalla tavalla ministeriöstä yhteydessä ennen asetuksen antamista, jotta nekin ovat saaneet mahdollisuuden varautua kuntakohtaiseen tarkasteluun, jos tautitilanne niin sallii? Ja jos muihin alueisiin ei olla oltu yhteydessä ministeriöstä, niin miksi näin ei ole toimittu?

Arvoisa puhemies! Oli hyvä kuulla se ministerin toteamus, että tätä asetusta nyt arvioidaan heti tällä viikolla, ymmärsinkö oikein, jo huomenna, mutta tähän kysymykseen tästä alueiden yhdenvertaisuudesta olisi hyvä saada vastaus ihan tulevaisuuttakin varten. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Anu Vehviläinen: Tässä hetken päästä käynnistetään debatti mutta otetaan vielä yksi etukäteen pyydetty puheenvuoro. — Edustaja Kinnunen.

14.39 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Pääsiäinen on takana, ja se osoitti, että suomalaiset ovat oppineet koronan aikana aika toimimaan hyvinkin ohjeiden ja rajoitusten mukaan. Tartuntamäärät ovat laskeneet, mutta määrä on toki niin korkealla, että aikuisten kontakteja tulee edelleen rajoittaa.

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

Tällä käsittelyssä olevalla asetuksella säädetään alueista, joilla ravitsemusliikkeet on pidettävä suljettuina eli sulku jatkuu. Lisäksi säädetään, millaisissa ravintoloissa ja tiloissa rajoituksia on noudatettava. Perustuslakivaliokunta on useaan otteeseen huomauttanut rajoitusten alueellisesta välttämättömyydestä ja maakuntia hienojakoisemmasta jaottelusta, ja tämä vaatimus ja huomautus korostuu erityisesti, kun tilanne uusiutuu ja pitkittyy.

Maakuntamme ovat hyvin erilaisia. Syntymäkunnassani Merijärvellä ei ole ymmärrykseni mukaan ollut yhtään tartuntaa koko korona-aikana. Siitä huolimatta kylän ainoa ravitsemusliike on kiinni. On hyvin erilaisia alueita, ja pinta-alaltaan laaja alue, maakunta Pohjois-Pohjanmaa, tässäkin katsotaan yhdeksi alueeksi.

Kun katsomme Suomen karttaa, niin Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu ja Lappi muodostavat noin puolet maamme pinta-alasta. Koska Kainuu on perustasolla, siellä ravitsemusliikkeet ovat auki, ja on hyvä, että tämä asetus avaa Lapin liikkeitä lukuun ottamatta Kittilän kuntaa. Niin kuin tuossa edellä jo edustaja Aittakumpu totesi, on tärkeää, että alueita kohdellaan yhdenvertaisesti. Kun katsomme tuota karttaa, niin Kainuun matkailukeskusten ja Lapin matkailukeskusten välissä on Pohjois-Pohjanmaan keskuksia Kuusamossa, Taivalkoskella ja Pudasjärvellä. Ne kaikki ovat harvaan asuttua seutua, väentihedeltään harvaa seutua.

Tänään on hyvä muistaa ja muistuttaa, mitä perustuslakivaliokunta tästä lausui: ”Valiokunnan mukaan sääntelyn voimassaolo on kaiken kaikkiaan ajallisesti rajattava välttämättömyyteen. Valiokunta on kiinnittänyt huomiota myös siihen, että valtioneuvoston on seurattava tarkkaan sääntelyn voimassaolon välttämättömyyttä. Valtioneuvoston on viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin sääntelyn alueellista soveltamista koskevan valtioneuvoston asetuksen muuttamiseksi, jos ravitsemusliikkeen tilojen suljettuna pitäminen ei enää ole välttämätöntä jollain alueella.” Olikin hyvä kuulla ministeri Haataisen kertomana, että huomenna tuota tilannetta taas THL:n arvion pohjalta katsotaan.

Jos vielä muutamalla sanalla tuosta Pohjois-Pohjanmaan tilanteesta: se on toki siirtymässä kohti perustasoa, jolloin tavallaan tämä ongelma poistuu, mutta jatkossakin, kun katselemme näitä erilaisia rajoitustoimia, on tärkeää, että valtioneuvosto seuraa jatkuvasti tätä, milloin asetuksia tulee muuttaa ja perua.

Toinen asia, mikä tässä nousee esille, on erilaiset ravitsemusliikkeiden tyypit, joihin myöskin on toistuvasti perustuslakivaliokunnassa kiinnitetty huomiota. Tässä nämä eri tyypit kyllä mainitaan, mutta kaikkia koskevat samat sulut. Odotankin kovasti sitä, että tämä tyypittely johtaa tarpeen mukaan aidosti eriytyneisiin rajoitustoimiin eri kunnissa. Mielelläni kuulen myöskin ministeriltä tulevasta: milloin päästään tällaiseen aitoon kunta-kohtaiseen rajoitustoimien sääntelyyn ravintolatyypeittäin?

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt käynnistämme lyhyen debatin tässä asiassa. Debatin aloittaa edustaja Kauma.

14.45 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme käsitelleet tätä asiaa useassa yhteydessä talousvaliokunnassa, ja eniten ihmetystä on herättänyt se, miksi vain Lapin maakuntaa on tarkasteltu hienojakoisemmin. Kuitenkin tiedämme ja olemme saaneet sairaanhoitopiireiltä lausuntoja, että esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalla tämä samankaltainen hienosyisempi jako niihin kuntiin, joissa on tartuntoja, ja niihin, joissa ei ole, olisi kannattanut tehdä, ja samankaltaista viestiä on tullut myös Pohjois-Karjalasta. Nyt kysynkin teiltä, ministeri: mihin perustuu se tulkinta, että talousvaliokunta olisi tarkoittanut

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

teidän mielestänne sitä, että tämä hienojakoisuus koskee vain Lappia eikä muita maakuntia, ja miten aiotte tämän asian korjata nyt jatkossa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laakso.

14.45 **Sheikki Laakso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Keskustalaisilla oli niin hyviä puheita, että tuossa jopa kuiskuteltiin, että olisipa keskusta hallituksessa. [Naurua] — Kiitos.

Vuosi on tässä ollut aikaa, ja tästä samasta asiasta olen itsekin puhunut vaikka kuinka monta kertaa. Nyttén Lappi on saatu tähän alueelliseen tarkasteluun, mutta edelleenkin puuttuu muualta se alueellinen tarkastelu ja sen lisäksi vielä toimialakohtaiset tarkastelut. Nämä olisivat minun mielestäni olleet aika tärkeitä saada aikaiseksi jo aika päiviä sitten, koska oikeasti joka tapauksessa jokainen varmaan on lukenut niin sosiaalisesta mediasta kuin muualtakin, että porukka rupeaa pikkuisen kypsyymään koko koronaan, ja helposti tulee se tilanne tässä esiin, että kohta ei enää noudateta neuvoja ja kehotuksia yhtä hyvin kuin aikaisemmin. Sen lisäksi [Puhemies koputtaa] salaliittoteoreetikot rupeavat valtaamaan aivan liikaa. [Puhemies koputtaa] Tehkää nyt oikeasti nämä ratkaisut.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lindén.

14.47 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomessa on 310 kuntaa. Kun lähdän Turusta ajamaan Kahdeksikkotietä, kunnat vaihtuvat viiden minuutin välein. Sama on, kun lähdän ajamaan Kymppitietä. On erittäin haastavaa tehdä kuntakohtainen rajoitus silloin, kun meillä on pandemia. Pandemia tarkoittaa maailmanlaajuisia epidemioita, ja se ei ole mikään yhden kunnan salmonellaepidemia.

Minusta nyt on hyvä, että on aloitettu Lapin osalta tämä, koska kuitenkin Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan ja Pohjois-Savon välillä on melkoiset erot. Lapin pinta-ala on 100 000 neliökilometriä ja asukastiheys alle 2. Pohjois-Savon pinta-ala on 20 000 neliökilometriä, asukastiheys 15 asukasta per neliökilometri ja Pohjois-Pohjanmaan pinta-ala 37 000 neliökilometriä ja asukastiheys 12 asukasta per neliökilometri. Tässä on olennainen ero. On hyvä, että on aloitettu Lapista. Katsotaan jatkossa tarkemmin, mutta meillä on pandemia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kulmuni.

14.48 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lappilaisena kansanedustajana... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Puhemies Anu Vehviläinen: Anteeksi, mikrofoni pitäisi laittaa päälle.

Kiitos muistutuksesta! — Arvoisa puhemies! Lappilaisena kansanedustajana olen tietenkin tyytyväinen, että nyt vihdoinkin tämä kuntakohtainen tarkastelu on pystytty aloittamaan Suomen suurimmasta maakunnasta, mutta kuten tässä edustajat edellä ovat jo todenneet, on aivan selvä, että meillä on näitä matalan ilmaantuvuuden alueita ja kuntia myös muualla. Jos mennään samanlaiseen tarkasteluun, niin todennäköisestihän silloin Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala ja Pohjois-Pohjanmaa voisivat myös tulla kyseeseen, niin että siellä eivät olisikaan rajoitukset ravintoloissa voimassa.

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

Kiusallisenhan tästä tekee se, että on vain jälkitarkastus. Jos eduskunta toteaa, että tätä pitäisi säätää näitten muutamien maakuntien osalta, niin se on kyllä asettanut yrittäjät aika vaikeaan tilanteeseen viimeisen viikon ajalta, joten toivonkin, että kun THL selvästikään ei pysty näitä kuntakohtaisia lukuja toimittamaan, niin valtioneuvosto ne pyytäisi samalla tavalla kuin se Lapin osalta nyt on ollut mahdollista.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Holopainen, Mari.

14.49 Mari Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On syrjäisiä kuntia, mutta on huomioitava myös, että matkailukohteet kokoavat ihmisiä mutta tarjunnat kirjataan pääsääntöisesti kuitenkin henkilön kotipaikkakunnalle, jolloin tosiasiallinen lähde ei ole tiedossa, ja tämän takia kovin tarkkarajaista arviointia on mahdotonta tehdä.

On huomioitava myös, kuten talousvaliokuntakin on korostanut, että kaikkein haitallista taloudelle on viruksen laajamittainen leviäminen. Koko eduskunta on esimerkiksi liikkumisrajoitukset torjuessaan korostanut sitä, että tarvitsisi rajoittaa kontakteja eikä liikumista. Useiden asiantuntijalausuntojen mukaan — myös THL:n ulkopuolisten, joita talousvaliokuntakin on kuullut — on helposti todettavissa se, että ravintoloissa valitettavasti on tällaisia tilanteita, joissa monet riskitekijät yhdistyvät. Ravintoloissa vietetään aikaa pidemmän aikaa sisätiloissa, eikä siellä myöskään ole mahdollista käyttää maskia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sarkkinen.

14.50 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tauti tarttuu siellä, missä ihmiset kohtaavat toisiaan, ja kertyneiden kokemusten nojalla se tarttuu erityisesti siellä, missä viini virtaa ja laulu raikaa. Ravintolasulut ovat siis perusteltuja alueilla, joissa tauti leviää.

On kuitenkin vaikea perustella sitä, että ravintolat pidetään suljettuina myös alueilla, joissa on vain yksittäisiä tai ei lainkaan tartuntoja. Eduskunta on edellyttänyt maakuntatasoa hienosyisempää tarkastelua, ja tätä tarkastelua on nyt käsillä olevassa asetuksessa tehty Lapin osalta mutta ei esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaan osalta.

Ymmärrän, että valtioneuvoston ja asiantuntijataho THL:n on käytännön syistä vaikea tarkastella kaikkia alueita kunta kunnalta. Näenkin, että valtioneuvosto voisi päätöksenteon pohjaksi pyytää systemaattisesti lausunnot alueellisilta koronakoordinaatioryhmiltä, joilla on paras tieto alueensa epidemiatilanteesta ja mahdollisista eriyttämistarpeista sekä intressi pitää se alueen tautitilanne hallinnassa.

Arvoisa puhemies! Pääasia on, että eri alueita tulee ravintolasulusta päätettäessä kohdella yhteneväisin kriteerein.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Östman.

14.51 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituspuolue keskustan edustaja Aittakumpu kertoi karuja viestejä esimerkiksi Kuusamon ravintolayrittäjien tulevaisuuden ennusteista. Yrityksiä menee jo lähiviikkoina kymmenittäin nurin. Tämä karu tilanne tulee näkymään myöskin muissa maakunnissa, ei ainoastaan Lapissa, ja siinä vaiheessa kustannustuista ei ole mitään apua.

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

Tänään saimme lukea Suomen Yrittäjien tiedotteesta, miten väsymys ja turhautuminen jatkuvasti vaihtuviin ja tiukentuviin rajoituskäytäntöihin nostavat päätään yrittäjien keskuudessa. Yritystoiminnan taloudellisen tilanteen lisäksi monet yrittäjät ovat myöskin huolissaan omasta ja lähimmäistensä terveydestä. Matkailu- ja Ravintolapalveluiden toimitusjohtaja Timo Lappi arvioi, että ravintola-ala kohtaa nyt sulkemisen paljon heikompana kuin se oli viime kevään ravintolasulun aikana. Tämä on hyvä pitää mielessä, [Puhemies koputtaa] kun me täällä salissa käymme keskustelua näistä kustannustuista ja niitten vaikutuksista.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vestman.

14.52 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tosiaan erinomaista, että eduskunnan ja perustuslakivaliokunnan edellytettyä maakuntatasoa hienosyisempää tarkastelua nyt yhden maakunnan osalta tällainen kuntakohtainen tarkastelu on kyetty tekemään. Itse kuitenkin hämmästelen sitä, kuten edellisissä puheenvuoroissa on tuotu esille, minkä takia vastaavaa tarkastelua ei ole tehty ja miksi tätä samaa intensiteettiä ei ole käytetty muiden maakuntien osalta. Suomessa on muitakin maakuntia, joissa esimerkiksi etäisyydet ovat niin pitkiä, että niihin soveltuisivat aivan samanlaiset kriteerit kuin Lappiin. Tässä on kysymys yhtäältä valtiosääntöisestä vaatimuksesta, välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden vaatimuksista, joita näihin rajoitustoimiin kohdentuu, mutta myös ravintoloitsijoiden yhdenvertaisesta kohtelusta. On toimijoita, ravintolayrittäjä, jotka ovat yksinyrittäjä, ja perustuslaki edellyttää yhdenvertaista kohtelua.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Honkonen.

14.53 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On todellakin hyvä, että hallitus on nyt selvästikin ottanut perustuslakivaliokunnan ja eduskunnan kannan huomioon ja tätä hienosyisyyttä on tuotu tähän ravintoloiden toiminnan säätelyyn nyt ensinnä Lappiin, jossa on kaikista pienin asukastiheys ja laajat etäisyydet, aivan kuten edustaja Lindén tässä hyvässä puheenvuorossaan totesi. Oletan toki, että tätä arvioidaan myös muun maan osalta jatkossa, kun näitä ravintolarajoituksia joudutaan mahdollisesti jatkamaan vielä tästäkin eteenpäin.

Tämä on nyt hyvä asettaa siihen mittakaavaan, missä tämä koronatilanne todellisuudessa on esimerkiksi Ranskassa. Juuri tänä aamuna saimme lukea uutisista, että Ranskassa, joka on eurooppalaisen ravintolakulttuurin kehto, ovat olleet kaikki ravintolat ja kahvilat viisi kuukautta kiinni. Me pyritään kolmen viikon sykleissä elämään sen takia, [Puhemies koputtaa] että tämä toiminta olisi edes jollakin tavalla [Puhemies koputtaa] ennustettavaa näissä pandemian vaikeissa olosuhteissa.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Tässä vaiheessa myönnän kaksi vastauspuheenvuoroa, sen jälkeen ministerille, ja sitten menemme puhujalistaan: edustaja Koponen, Ari ja edustaja Eestilä. — Edustaja Koponen, Ari.

14.55 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kuten olemme tässä kuulleet, ei tämä rajoitusten alueellisuus toimi lainkaan vaan on täysin mielivaltaista.

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

Nyt kun ravitsemisliikkeiden sulkemista ollaan varmasti jatkamassa, hallitus tuo myös esityksen eduskunnalle ravintoloiden ja muiden yritysten menetysten korvaamiseksi. Sulku on täysin kestävätilanne ravintoloille, joten vahingot on korvaava, ja korvausten tulee olla myös oikeudenmukaisia suhteessa menetettyihin tuloihin. Yritysten kustannustuki on yksi keskeisimmistä tuki-instrumenteista viruspandemian ja sen aiheuttamien taloudellisten vaikeuksien pitkittyessä. Yrityksiä kohtaan onkin täysin kohtuutonta, että näiden kustannustukien haku ja maksu on aivan liian hidasta.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eestilä.

14.56 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän Suomen oikeusjärjestelmässä yhdenvertainen kohtelu on yleensä aika korkealla, kun säädöksiä tehdään. Totta kai ravintolabisneksessä on monenlaisia yrittäjiä ja osakeyhtiöitä ja pörssiyhtiöitä.

Toinen juttu, mikä on myös tärkeä, on, että lain perustelujen pitää olla sellaisia, että ne käyvät joka paikassa ja ne ovat niin sanotusti universaaleja ja niihin voidaan päätös perustaa ilman, että syntyy minkäänlaisia käsityksiä mielivallasta tai mistään muusta semmoisesta, mitä suomalainen hallinto ei tunne.

Itse tulen Pohjois-Savosta, ja lähimaakunta on siellä Pohjois-Karjala, ja minun mielestäni nämä eivät kyllä niin ylivoimaisen suuria maakuntia ole, ettei voitaisi kartoittaa, missä tautitilanne tällä hetkellä on minkälainen. Kun siellä on pieniä paikkakuntia, siellä on pieniä ravintoloita — lattiapinta-ala on iso ja vähän asiakkaita — niin olisi ollut kohtuullista, että Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalassa olisi hieman enemmän ja paremmin kuntakohtaisesti tarkasteltu tätä tilannetta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja tähän debatin päätteeksi ministeri Haatainen, 3 minuuttia.

14.57 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa puhemies! Kiitos keskustelusta. Ei tätä lakia ja tätä asetusta huvikseen ole tehty.

Täällä edustaja Turtiainen vetosi perustuslakiin. Perustuslaki edellyttää, että valtiovalta suojelee kansalaistensa terveyttä ja elämää, ja siksi tämä laki on tehty rajoituslakina. Täällä eduskunnassa on tartuntatautilaki käsittelyssä, ja toivon mukaan se saadaan myös pian käyttöön, jolloin hallituksella ja viranomaisilla on käytössä enemmän välineitä näiden tartuntojen hillitsemiseksi.

Miksi tässä on Lappi valittu? Lappi on valittu siksi, että talousvaliokunta edellytti, piti välttämättömänä määrittelyä niiden maakuntien osalta, joissa maakunnan ominaispiirteet, esimerkiksi pitkät etäisyydet ja alhainen väestötiheys, tekevät ilmeiseksi sen, ettei maakunnan alueella esiintyvä tartuntaryväkäs leviä helposti. Näin ollen, kun tämä talousvaliokunnan lausunto tuli ja laki hyväksyttiin, käytiin läpi Suomenmaata, ja Lappi erottautuu siellä ihan selvästi: valtava alue, pitkät välimatkat ja asukastiheys 2. Eli se oli selkeästi nostettavissa siellä alueeksi, johon tehdään tarkempi tarkastelu. THL:stä emme sitä saaneet. Pyysimme sairaanhoitopiireiltä lausunnon, jonka sitten saimme viikonlopun aikana. Sieltä tuli esitys, että Kittilän kunta on tämän rajoitustoimen piirissä ja muut kunnat voidaan tartuntatilanteen takia vapauttaa.

Tässä on alun alkaenkin THL:n kanta ollut se, että mennään alueittain, ja sitä olemme seuranneet. Tämä tarkastelupiste on tällä viikolla uudelleen. Huomenna saamme nämä lu-

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

vut ja sitten tarkastelemme jälleen tilannetta tämän asetuksen osalta. Kuten sanottu, niin siinä tullaan tarkastelemaan nimenomaan sitä, ollaanko perustasolla, kiihtymisvaiheessa vai leviämisvaiheessa, ja sen mukaan näitä ratkaisuja tehdään ja muutoinkin käydään tätä nyt läpi tarkemmin.

Tämä aiheuttaa yrityksille tietenkin vaikeuksia, mutta edustaja Honkosen puheenvuoro oli kyllä hyvä, kuvasi sitä, mitä itsekkin ajattelen, että meillä on Euroopassa maita, joissa ravintolat ovat olleet kautta linjan kiinni jo kuukausitolkulla. Suomessa me olemme kyenneet kuitenkin oikea-aikaisesti ja kohtuullisen tarkkarajaisesti tekemään päätöksiä, joilla olemme voineet epidemiaa hillitä niin, että täällä eivät ole kuolleisuuden määrät kasvaneet mielettömiksi ja täällä tartuntojakin on pystytty pitämään kurissa. Mutta nyt tämä muuntovirus on uusi ilmiö ja on aiheuttanut tämän uuden aallon, ja siitä syystä tämäkin laki ja tämä asetus jouduttiin tuomaan. Se on nyt vain välttämättömyys tässä tilanteessa, jossa juoksemme kiinni [Puhemies koputtaa] sitä aikaa, jota myös rokotuksilla kurotaan nyt kiinni. Eli kaikella tällä pyrimme siihen, että pääsisimme mahdollisimman nopeasti normaaliin asiointilaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Sanoin hetki sitten väärin, että siirrymme puhujalistaan. Emme voi tässä kohtaa siirtyä puhujalistaan, koska olemme käyttäneet ennalta sovitun 45 minuuttia.

Tässä kohtaa keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.00.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 16.42.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan tässä istunnossa aiemmin keskeytettyä asiakohdan 4 käsittelyä. — Edustaja Essayah.

16.42 **Sari Essayah kd:** Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Ravintola-aukiolon väliaikainen rajoittaminen on se, josta täällä keskustelemme, ja kollegat kävivät debatissa myöskin jo suuntaamassa katsetta eteenpäin siinä, kuinka tarpeellista olisi se, että pystyttäisiin vähän tarkkarajaisemmin toteamaan nämä alueet, missä nämä sulkutoimenpiteet ovat välttämättömiä ja missä toisaalta eivät ole. Kuitenkin tämän asetuksen osalta, mikä meillä täällä on tarkastelussa, katson, että eduskunnan kaikkein tärkein kysymys vastattavaksi on se, ohitettiinkö tässä ravintolasulun käsittelyssä terveysperusteet ja oliko tässä päätöksenteossa jonkinlaista aluepoliittista vipua.

Katson tätä asiaa pohjoissavolaisena kansanedustajana, ja siellä oltiin aika hämmennyneitä tilanteesta: Pohjois-Savo, joka oli perustasolla, on edelleenkin perustasolla, sunnuntai-iltana pari tuntia ennen puoltayötä sai kuulla, että kaikki ravintolat sillä alueella on pistettävä kiinni, kun taas kiihtymisvaiheessa oleva Lappi sai päinvastaisen tiedon eli sen, että kaikki ravintolat Kittilää lukuun ottamatta voivatkin olla auki. Ja kun Pohjois-Savossa ei ennen tuota päätöstä ollut edes rajoitettu anniskelupaikkoja eikä -aikoja, niin olihan se aikamoinen tyrmistys.

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

Täällä joku kollega taisi luetellakin maakuntien niitä kuntia, joissa on alle viisi tartuntaa elikkä jotka eivät yllä näihin THL:n tilastoihin, ja tuossa ryppäässähän Pohjois-Savon pieniä kuntia oli kaikkein eniten, eli voitte hyvin kuvitella, että Pohjois-Savon maakunnassa tämä sunnuntai-iltainen päätös, mikä tuli silloin, aika tyrmistyksellä otettiin vastaan. Siellä tosiaankaan yrittäjille ei jäänyt kuin muutama tunti aikaa miettiä, mitä tehdä kaikelle sille ruokamäärälle, mitä oli tilattu tulevalle viikolle, millä tavalla varautua siihen tilanteeseen, että ihmiset olivat tulossa aamulla työvuoroihin, ja siinä mielessä ministeriölle on kyllä annettava pyyhkeitä siitä, että jollakin tavalla näiden käännteiden pitäisi olla yrittäjille paremmin ennakoitavissa. Ei voi olla niin, että ministeriössä on niin heikkoa ymmärrystä yritystoiminnasta. Ei ravintolatoimintaa pystytäkään parin tunnin varoitusajalla vetämään alas — joskin se on vaikeata vetää myöskin ylös — vaan kyllä jollakin tavalla pitäisi antaa ennakkovaroituksia ja etenkin sellaisella alueella, jolla todellakin oltiin perustasolla ja jolla mikään signaali ei kertonut siitä, että yhtäkkiä ravintolat laitetaan kiinni.

Siinä mielessä minä toivon, että kun perustuslakivaliokunnassa pohditaan tätä oikeasuhtaisuutta ja myöskin tarkkarajaisuutta, käytäisiin nyt tämän keissin kohdalta läpi se, olivatko terveysperusteet todellakin ne ainoat perusteet vai oliko joitakin muita perusteita. Toivon, että näin ei ole, koska jos meillä tulee kansalaisille sellainen signaali, että loppupeleissä... [Puhemies: 3 minuuttia!] — Siirryn sinne. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Rouva puhemies! Elikkä vastaus siihen kysymykseen, ohitettiin terveysperusteet tässä päätöksessä — ei se, että jossiteltaisiin, mitä on tapahtunut — on sen tähden tärkeä, että kansalaisilla tulevaisuudessakin säilyy luottamus siihen, että varmasti nämä päätökset perustuvat puhtaasti terveysperusteisiin ja niissä ei ole poliittista harkintaa, minkälaisia epäilyksiä nyt, ikävä kyllä, on päässyt nousemaan tämän päätöksen myötä. Siinä mielessä, kun ajattelen oman puolueenikin väkeä, me olemme hyvin, voisiko sanoa, terveysviranomaisia tukien suhtautuneet näihin rajoituksiin, koska olemme katsoneet, että kun niitä rajoituksia tulee, niin kuitenkin kysymyksessä on ihmisten hengen ja terveyden suojeleminen, ja se on se kaikkein tärkein päämäärä. Totta kai myöskin oikeasuhtaisuuden ja tarkkarajaisuuden on täytyttävä, ja tietenkin yritysten ja yrittäjien on saatava näistä rajoitustoimenpiteistä riittävät korvaukset, mutta tämä viimeisin käänne todellakin — juuri tämä asetus, mikä meillä on täällä käsittelyssä — herätti tällaisen pohdinnan, onko tässä ollut joitakin muita syitä kuin pelkästään terveysperusteisia syitä arvioida näitä alueita.

Silloin edellisellä viikolla kuulin siitä, kun puhuttiin Etelä-Pohjanmaan ja Pohjois-Savon vertailusta ja katsottiin näitä kahden viikon lukuja. Silloin katsottiin, että Pohjois-Savossa oltiin menossa huonompaan suuntaan, Etelä-Pohjanmaalla taas parempaan suuntaan, mutta siitä huolimatta sairaanhoitopiirin tekemä kokonaisarvio tilanteesta oli edelleenkin se, että Pohjois-Savo on kokonaisuudessaan perustasolla. Siksi voitte hyvin ymmärtää, mikä hämmennys oli, kun yhtäkkiä päätös THL:n ja valtioneuvoston asetuksen kautta muuttuikin sellaiseksi, että Pohjois-Savossa ravintolat menivät kokonaisuudessaan kiinni, kun taas Lapissa, joka oli siis kiihtymisalue, ne Kittilää lukuun ottamatta aukaisiin.

Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni on nyt tärkeää, että tämä asia ja tämä asetus käydään perustuslakivaliokunnassa tarkasti läpi ihan sen tähden, että meillä säilyy luottamus ja että tulevaisuudessa voidaan välttää tämältyypiset arvioinnit ja spekulatiot siitä, onko terveysperusteet ohitettu. Ja tietenkin, totta kai, olisi hienoa, jos pystyttäisiin nyt aika pikaisestikin katsomaan näitä alueitten tilanteita uudelleen ja esimerkiksi nämä harvan asutuksen, pitkien välimatkojen maakunnat, joissa nämä ilmaantumisluvut ovat olleet hyvin

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

vähäisiä, näistä rajoituksista vapauttamaan, jos kerta terveysviranomaisten tilastot siltä näyttävät.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivisaari.

16.48 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Näin eteläpohjalaisena kansanedustajana kannan tietysti helpotusta siitä, että maakunnassamme koronan osalta palattiin perustasolle, ja uskon ja toivon tietysti, että tilanne näin jatkuu. Mutta tämä huoli ja erityisjärjestelyt ravintolapalveluiden osalta jatkuvat kovin monessa maakunnassa.

Tartuntatautien leviämisen estämiseksi ihmisten välisiä kontakteja on vältettävä, ja tätä logiikkaa me olemme myös päätöksenteossa toteuttaneet jo yli vuoden ajan. On kuitenkin selvää, että rajoitukset pitää tehdä erittäin tarkalla harkinnalla, tarkkarajaisuudella ja entistä hienosyisempinä välttääksemme rajoitteita, jotka eivät näyttäydy oikeudenmukaisina.

Ravintoloiden sulkeminen on herättänyt, kuten olemme täällä salissakin kuulleet, myös monin paikoin ihmettelyä. Monella maakuntaa pienemmällä alueella koronan ilmaantuvuusluku voi myös olla paljon koko maakunnan lukua pienempi. On toki selvää ja myöskin huomionarvoista, että ihmisten vapaa liikkuvuus mahdollistaa matkustamisen rajoituspiirissä olevalta alueelta rajoituksista vapaalle alueelle. Tästäkin huolimatta pidän tärkeänä sitä, että pyrimme kohdentamaan rajoitustoimet entistä tarkemmin.

Tosiaan Lapin maakunnan kohdalla on jo siirrytty kuntakohtaiseen tarkasteluun. Pitkät välimatkat antavat tälle hyvät perusteet. Kannustaisin kuitenkin myös ministeri Haataista ja koko hallitusta edelleen siihen suuntaan, että maakuntia ei käsiteltäisi yhtenä ja samana, vaan Lapin mallia sovellettaisiin myös muuhun Suomeen. Samoin olen edelleen kovin kannustavalla linjalla sen suhteen, että ravintolatyyppejä jaoteltaisiin entistä innokkaammin sen suhteen, mikä riskiluokka toimintaan kuuluu. Ei tarvitse kovin rakettimeista ajattelua siihen, että ymmärrämme nämä riskiprofiilit ja niiden erot.

Puhemies! Toki edelleen on myös sanottava, että parasta ravintolatukea on edelleen paitsi ravintoloiden niin ennen kaikkea meidän jokaisen vastuullinen käytös. Ei siis lähde tä laukalle vaan tuetaan ravintoloita käyttämällä palveluita vastuullisesti kaikkialla, [Puhemies: 3 minuuttia!] missä se on mahdollista.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sankelo.

16.51 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Tässä käsittelyssä tapahtui sellainen parlamentaarinen erikoisuus, että vaikka käymme täällä lähetekeskustelua, niin talousvaliokunnan lausunto asiasta on tässä iltapäivällä jo valmistunut. Mutta käyhän se näinkin.

Talousvaliokunta tarkastelee siis tätä epidemiatilannetta ja erityisesti sen taloudellisia vaikutuksia. Tauti ja sen kitkeminen on ensisijaista, mutta on päivänselvää, että erilaisilla rajoituksilla ja suluilla on pyrittävä toimimaan myös niin, että yrityksillä on mahdollisuus jatkaa toimintaansa edes kitkutellen näitten rajoitusten ja sulkujen jälkeen ja Suomen taloudellinen nousu olisi myöhemmin mahdollinen.

Arvoisa puhemies! Tässä päivällä on käyty monenlaista keskustelua tähän asetukseen liittyen. Yksi asia ei ole vielä tullut niin merkittävästi esille. Ravintolasulun toteutuksen yhteydessä on kiinnitettävä huomiota yhteen asiaan erityisesti, nimittäin THL:n sekä sosi- aali- ja terveysministeriön ja paikallisten sairaanhoitopiirien näkemykset siitä, mikä on epidemian torjunnan kannalta välttämätöntä, poikkeavat merkittävästi. Jos tässä opposi-

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

tion kansanedustajana yrittäisi ymmärtää hallitusta, niin onhan hallitus vaikeassa tilanteessa, kun se kuuntelee THL:n mielipiteitä ja sitten sairaanhoitopiireistä tulee toisenlaista näkemystä. Tämän johdosta minusta tässä on käynyt vähän nyt niin, että nämä paikalliset asiantuntijat eli sairaanhoitopiirit ovat jääneet ikään kuin huutavan ääneksi erämaahan, kun THL:n valtakunnallisten linjausten perusteella on menty eteenpäin.

Minusta tämä ristiriita on kyllä selvitettävä. Eduskunta ja talousvaliokunta ovat korostaneet hienosyisyyttä ja maakuntia yksityiskohtaisempaa tarkastelua. Siitähän tässä on puhuttu: sulussa pitää huomioida etäisyydet ja niin edelleen. Kyllä tämän asetuksen yhteydessä Lappi sai tietyllä tavalla erityiskohtelua, vaikka se ei ollut talousvaliokunnan ilmaiseva tahtotila. Meillä on asiantuntijakuulemisessa ollut sairaanhoitopiirejä, joiden monissa lausunnoissa todetaan, että ruokaravintoloiden sulku ei ole edes tarpeen koronaepidemian kiihtymisvaiheessa, siis kautta linjan, ja jos tällainen arvio tulee vastuullisilta viranomaisilta, niin voisi kuvitella, että sillä jotain vaikutusta on, mutta sen sijaan THL vetelee tässä laajemmalla pensselillä, mikä on toki ymmärrettävää. Jos tässä nyt olisi ministeri paikalla, niin voisin kyllä kysyä, kumpaa hän painottaa. Jos otetaan vaikka Seinäjoki esimerkiksi, niin kumpi tietää Seinäjoen epidemiatilanteen paremmin, Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri vai THL? Tästä on kuitenkin aika paljon tässä nyt kysymys.

Toinen asia, jonka nostan esille, on se, että kun puhutaan nyt näitten maakuntien kohtelusta, niin käsitykseni mukaan selvitystä näitten muitten maakuntien osalta ei edes tehty. Eli Lappi nostettiin sieltä esille ja siihen tehtiin arviot ja kuntakohtaiset pohdinnat, ja se oli sitten lopputulos, että Lappiin tätä erityiskriteeriä sovellettiin.

Arvoisa puhemies! Minusta on käynyt selväksi, että useiden sairaanhoitopiirien osalta perinteisten ruokaravintoloiden täyssulku on ollut epidemian hallinnan kannalta lähes turhaa — tämä on sanatarkka sitaatti muutamista asiantuntijalausunnoista. Tämän johdosta ja kasvavien talousiskujen välttämiseksi onkin tehtävä korjausliike ja välttämätöntä nopeasti toteuttaa ravintoloiden jaottelu niin, että perus- ja kiihtymisvaiheessa olevilla alueilla ruokaravintolat avataan mahdollisimman nopeasti. Päivän keskustelusta kuulin, että ministeri kertoi, että tätä asetusta ollaan arvioimassa jo huomenna. Nyt on uudelleenarvioinnin paikka, jotta nämä talouden vahingot jäävät mahdollisimman vähäisiksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Kun tässä aikaisemmissakin puheenvuoroissa on muutaman kerran viitattu ministerin poissaoloon, niin toteaisin tässä vaiheessa, että häneltä tuli tieto, että hän on hallituksen neuvottelussa ja pyysi sen eduskunnalle kertomaan. Eli tämä tiedoksi.

Edustaja Talvitie poissa. — Edustaja Ovaska.

16.57 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan siitä, mihin edellinen puhuja jäi. Kuten täällä monesti edustajat tänään ovat todenneet, kyllä tätä jaottelua tarvitsee tehdä näitten ravintolatoimintojen mukaan, eli yökerhot ja baarit pysykööt kiinni mutta kahvilat ja lounasravintolat auki.

Tässä hallitus varmasti toivon mukaan nyt sitten punnitsee tarkkaan näitä tehtyjä päätöksiä ja pohtii, miten tästä mennään eteenpäin. Eihän voi olla niin, että tämä lainsäädäntö on täällä sellaista, että kun kuuntelee edustajien puheenvuoroja, niin suhtautuminen tulee sen mukaan, mistä maakunnasta tulee eli mikä tilanne siellä on ravintoloiden osalta, vaan meidän pitää pystyä arvioimaan koko maan tilannetta ja myöskin sitä, että kaikkia kohdellaan tasavertaisesti. Pidän hyvänä sitä, että Lapista tässä tehtiin sitä hienojakoisempaa ar-

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

viointia, koska ne välimatkat, niin kuin täällä on todettu, ovat pitkiä ja väestöpohja erittäin pientä, ja siellä toimittiin sen mukaan, että Kittilää lukuun ottamatta voitiin avata paikkoja. Mutta kuten keskusta on puheenvuoroissaan jo koko tämän lainsäädäntötyön aloittamisesta lähtien puhunut, sitä hienojakoisuutta tarvitaan ja sitä pitää pystyä arvioimaan — edustaja Sankelo puhui erittäin ansiokkaasti juuri näiltä osin.

Samoin edustaja Essayah nosti tämän Pohjois-Savon kysymyksen mukaan, sen, että se oli erittäin kohtuutonta, kun ajatellaan, että siellä yhtäkkiä, muutama tunti ennen kuin tämä sitten tuli, ilmoitettiin, että myös siellä paikat sulkeutuvat. Eli tiedän, että olemme keskellä kriisiä, mutta meillä pitäisi edelleen olla valmistautumista siihen, että nämä yrittäjät tietävät reagoida niihin edessä oleviin päätöksiin, koska tilaukset ja muut pitää tehdä kuitenkin hyvissä ajoin. Se tietysti vaatii silloin lainsäätäjiltä mutta ennen kaikkea myöskin valmistelijoilta osaamista ja ymmärrystä erityisesti, jos mietitään sosiaali- ja terveysministeriötä. He ovat kovan työpaineen alla, mutta toivottavasti he silloin myös kontaktoivat ja käyvät hyvää vuoropuhelua muiden ministeriöiden kanssa, kuten esimerkiksi TEMin kanssa, jossa sitten taas arvioidaan sitä yritystoimintaa.

Mutta kuten näissä puheenvuoroissa on käynyt ilmi, niin oli sitten hallituksessa tai oppositiossa, niin valmiuksia siihen on, että tässä pitäisi tehdä muutoksia ja arvioida myöskin tarkkaan, mitkä ne vaikutukset ovat olleet niin tautitilanteeseen kuin sitten yritysten tilanteeseen.

Se on, arvoisa puhemies, tähän loppuun todettava, että tässä maassa ei ole niin paljon rahaa, että pystyisimme kaikille yrittäjille korvaamaan näitä menetyksiä, joten olisi tietysti tärkeää, että saisimme yritystoimintaa auki.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiviranta.

17.00 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Ravintolat pidetään toistaiseksi suljettuina suurimmassa osassa maata. Rajoitukset koskevat yhtä lailla pääasiallisena toimintanaan alkoholia tarjoilevia ravitsemisliikkeitä kuin myös muita ravitsemisliikkeitä eli käytännössä ruokaravintoloita. Laki antaisi mahdollisuuden erotella nämä kaksi ryhmää, ja ruokaravintoloiden voitaisiin antaa olla joustavammin auki.

Arvoisa puhemies! Mikäli turvaväleistä huolehditaan hyvin ja ravintolassa on pöytiintarjoilu, on nykytiedon valossa syytä olettaa, ettei tartuntariski ole kovin korkea sisätiloissaan etenkin, jos ravintolan ilmasto on hyvä. Nyt kun lähestymme lämpimämpää aikaa vuodesta ja myös terassitoiminta on sään puolesta piakkoin mahdollista, olisi hyvä mahdollistaa ravintoloiden ulkotilojen avaaminen, sillä koronan leviämiskriisi on selvästi pienempi ulkona kuin sisätiloissa.

Kolmas asia, johon kiinnitän huomiota, on se, että tautitilanne vaihtelee hyvin voimakkaasti alueittain myös maakuntien sisällä. Tämä tulisi voida ottaa joustavasti päätöksenteossa huomioon. Lapissa ravintolat saatiin kuntakohtaisen tarkastelun avulla pitää pääsiäisen sesonkiaikana auki muissa kunnissa paitsi Kittilässä. Vastaavaa kuntakohtaista tarkastelua tulisi soveltaa muuallakin, sillä nyt tilanne on monille ravitsemisliikkeille epäreilu tautitilanteen ollessa hyvä mutta lain silti vaatiessa pitämään ravintoloiden ovet kiinni.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Multala.

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

17.02 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Käsitlemme täällä nyt asetusta, jolla ravintolat on laitettu useassa maakunnassa ja useilla paikkakunnilla kiinni jo ennen pääsiäistä, ja tässä on kyseessä ikään kuin jälkitarkastus tästä asetuksesta. Sellainen varmasti onkin tarpeen, kuten tästä keskustelusta on hyvin käynyt ilmi. On hyvä, että nyt on vihdoinkin päästy hieman parempaan hienojakoisuuteen tämän ravintoloiden käsittelyn osalta, mitä tulee nyt sulkuun. Ja toivottavasti tämä lähestymistapa jatkuu ja paranee tulevaisuudessa, kun pohditaan sitten sitä, millä tavalla tämä ravintolaliiketoiminta voi tulevaisuudessa jatkua.

Se kuitenkin on harmittavaa, että jotenkin Suomessa ei nyt olla osattu oikein vieläkään ajatella sitä, miten ihmiset käyttäytyvät, eli nyt katsotaan ainoastaan sitä alueellista tartuntatilannetta. Esimerkiksi Uudenmaan osalta on päivän selvää, että kriteerit sille, että ravintolat laitetaan kiinni, täyttyvät, mutta oli myös hyvin pitkälti ennen pääsiäistä tiedossa, että niin Uudeltamaalta kuin muualtakin Etelä-Suomen alueelta, missä on paljon tartuntoja, tullaan matkustamaan Lappiin pääsiäisen viettoon, ja silloin se, onko Kittilän kunnassa tai Kolarin kunnassa tai Enontekiössä tai Muoniossa tietty määrä tartuntoja, on aika merkitykseltöntä. Eli tavallaan on aika hassua, että Kittilässä ravintolat olivat kiinni mutta vieressä, vaikkapa Muoniossa, ne saivat olla — tietenkin rajoitetusti — auki, kun kuitenkin aika monet etelästäkin sinne pääsiäislomaa viettämään menneet menivät sinne omilla autoillaan eikä se muutaman kymmenen kilometrin siirtyminen ole matka eikä mikään niillä etäisyyksillä.

Siksi ehkä olisikin ollut järkevää, että sellaisissakin kunnissa kuin vaikkapa Kittilä, jossa sijaitsee yksi suurimmista hiihtokeskuksista, Levi, olisi voitu sallia esimerkiksi terassitoiminta, jolloin siellä ravintolat olisivat voineet helpommin noudattaa kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla niitä tartuntoja vältetään. Sehän on kaikkien näiden tarkoitus ja perustelu, että mahdollisimman hyvin vältetään koronavirustartuntojen syntyminen. Ja olen ymmärtänyt, että niin eduskuntakäsittelyssä kuin sitten kaikkien asiantuntijaviranomaisten toimesta on todettu, että ulkona tartuntariski on erittäin paljon pienempi ja hyvin vähäinen erityisesti silloin, jos pysytään omissa pöytäseurueissa. On hieman hassua se, mitä olemme saaneet mediastakin lukea, että sen sijaan, että välttämättä oltaisiin ajettu sitä matkaa vaikkapa sinne naapurikuntaan, siellä on ravintolat, terassit, käytännössä siirretty sen viirallisen terassialueen ulkopuolelle ja siellä käytännössä sitten nautittu niitä eväitä. Tämä on tietenkin hyvä, että näin voidaan tämän lain nojalla toimia, mutta silloin ei varmaan ole tarkoituksenmukaista kieltää sitä terassitoimintaa. — Siirryn sinne eteen, kun tässä nyt näköjään kestääkin. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Vielä muutama sana.

Ravintolatyypin mukaan tarkastelu on tietenkin toinen asia, jota tässä tulisi ehdottomasti pohtia jatkossa. On päivän selvää, että siinä, jos mennään karaokebaariin laulamaan, tartuntariski on aivan erilainen kuin siinä, että mennään illallisravintolaan syömään, ja tämä on asia, jota eduskuntakin on edellyttänyt.

Sen lisäksi se, mikä on aiheuttanut ravintolayrittäjien keskuudessa paljon porua, on tietenkin se, mistä moni ajattelee, että olisi jopa parempi olla kokonaan kiinni kuin niin rajatusti auki kuin mitä nyt esimerkiksi Uudellemaalle on suunniteltu, että voitaisiin olla sen jälkeen, kun tämä sulku loppuu. Toisaalta moni ajattelee, että on hyvä, että voidaan toimia edes rajoitetusti.

Se, mitä ei oikein ymmärretä, on se, minkä vuoksi monet päätökset tulevat niin lyhyellä varoitusajalla. Yrittäjillä on oltava mahdollisuus varautua. Esimerkiksi jos ajatellaan tätä tilannetta, kun tässä asetuksessa vapautettiin sulusta Lapin koko muu maakunta paitsi Kit-

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

tilä, niin sitten käytännössä seuraavaksi maanantaiksi olisi moni varmaan halunnut sen lounastarjoilun pistää pystyyn, mutta onko varastoja, onko henkilökuntaa? Ja toisaalta niiden, jotka pysyvät kiinni, on pitänyt pystyä jollain tavalla reagoimaan esimerkiksi henkilökunnan osalta siihen, että ei ole työtä tarjolla, ja selvittää, onko esimerkiksi ollut mahdollisuutta käyttää työvuorojen siirtoa, joka nyt mara-alalle poikkeuksena on tehty, sitä, että voidaan siirtää työvuoroja seuraaviin viikkoihin hieman joustavammin kuin normaalitilanteessa. Tai kun tiedetään, että tässäkin nyt tämä sulku tulee olemaan kuusi viikkoa putkeen, niin siinä tilanteessa tietysti sitten jo lomauttaminen tulee varmasti monelle kyseen. Eli tämä ennakkointi on käytännössä monelle ollut täysin mahdotonta. Toisaalta jos ajatellaan nyt esimerkiksi päätöksiä vaikkapa siitä, jatkuuko sulku, tai sitä, kun se tuli ensimmäisen kerran, niin jos on tilattu esimerkiksi varasto täyteen ruokaa ja se jää sitten sinne niin sanotusti pilaantumaan, niin sekin on täysin kohtuutonta ja myös aika älytöntä.

Arvoisa puhemies! Vielä ihan loppuun: Kun tässä edustaja Ovaska hyvin peräänkuulutti sitä, että kaikille ei voida korvata kaikkea vaan toiminta pitää saada käyntiin, niin toivon, että hallitus vielä pohtii sellaisiakin keinoja kuin vaikkapa alkoholin ulosmyynnin sallimista. Se olisi sellainen keino, joka todella auttaisi nyt tässä tilanteessa edes pieneltä osin paikkaamaan sitä menetettyä liikevaihtoa.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen poissa. — Edustaja Kopra.

17.08 Jukka Kopra kok: Arvoisa rouva puhemies! Käsitlemme tätä asetusta täällä nyt jälkijättöisesti, sillä sitä on alettu soveltaa ennen pääsiäistä. Hyvä kuitenkin, että eduskunta tekee tälle asetukselle jälkitarkastuksen.

Eduskunnalla on ollut laaja tahto tarkasta alueellisesta tarkastelusta, kun linjataan rajoituspäätöksiä. Se ei hallituksen asetuksessa toteudu. Pääministeri on itsekin todennut, että rajoituksia tulee arvioida maakuntia pienemmissä kokonaisuuksissa, mutta näin ei kuitenkaan olla toimittu. Lähes kaikissa maakunnissa ravintolat on nyt suljettu ja monessa paikassa ilman pakottavaa tarvetta. Sulkualueet olisi tullut jakaa hienojakoisemmin. Uskon, että tätä on myös talousvaliokunta peräänkuuluttanut koskien koko Suomea, ei pelkästään Lappia.

Edelleen on vieläkin epäselvää, millä tavoin suljetut ravintolat jatkossa saavat valtiolta korvauksensa. Hallituksen sulkupäätökset ovat taloudellinen katastrofi monelle yrittäjälle. Ihmettelen sitä, että hallitus jakaa hövelisti miljarditolkulla rahaa julkiselle sektorille. Ylimääräinen kuntamiljardikin tuli, vaikkei kukaan tainnut älytä sellaista edes pyytää. Yrityspuolelle korvauspolitiikka onkin sitten saiturimaisen nihkeää. Haku- ja maksumekanismi on tehty hankalaksi, eikä kaikkia koronakorvauksia saada yrityksille edes jaettua, kun hakemuksien tekoon tarvittaisiin konsulttia tai muuten tolkuttomasti aikaa ja osaamista. Ja oma lukunsa on se, että niin moni pienyrittäjä ja erityisesti yksinyrittäjä jää täysin väliinputoajaksi. Se ei ole oikein, arvoisa hallitus. Kuinka moni näistä yrityksistä ylipäättään on enää kohta jäljellä korvauksia hakemassa? Tuki- ja korvausprosessin on oltava huomattavasti nopeampi ja suoraviivaisempi. Tiedän, että ely-keskukset tekevät kyllä vilpittömästi työtä yritysten pelastamiseksi, heitä ei tule syyttää, mutta hallituksen hidastelu ja jähkailu on haitallista, sekä monimutkaiset korvausmekanismit aikaansaavat sen, että tuki tulee monelle liian myöhään, jos on tullakseen.

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

Summa summarum: Kautta maan tulisi kuulla myöskin enemmän alueellisia sairaanhoitopiirejä. Heillä on tarkempi tieto epidemiatilanteesta alueellaan, ja paikallisesti pystytään arvioimaan sulkemisen tarve paremmin kuin ministeriön ja THL:n toimesta. Jatkossa mahdollisten sulkutoimien tulee huomioida paremmin alueellinen tilanne, jotta välttyään näiltä turhilta sulkemisilta, joita nyt on tehty.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strand.

17.11 **Joakim Strand r:** Tack, värderade talman! Vi diskuterar alltså alltjämt en stängning av restaurangerna och går igenom statsrådets förordning, och det som nu är nytt här är att de här begränsningarna inte längre gäller Södra Österbotten och inte heller Lappland förutom Kittilä-området.

Tässä on pidetty hyviä puheenvuoroja, eikä nyt kaikkea tarvitse lähteä toistamaan, mutta itse kyllä myös kannatan ja korostan sitä, että tulee kuunnella alueellisia ja paikallisia sairaanhoitopiirejä ja heidän edustajiaan. Se nyt vaan on niin, että kaikki viisaus ei aina ole välttämättä helsinkiläisten pääkonttorien seinien sisäpuolella, vaan on hyvin tärkeää kuunnella paikallisia sairaanhoitopiirejä ja heidän tilannekuvaansa sieltä.

Det är väldigt viktigt att vi alltjämt också lyssnar till de regionala och lokala sjukvårdsdistriktens representanter. Ofta har man i regionen en bättre känsla och touch för hur läget ser ut än vad som kanske är fallet här inom väggarna i Helsingfors.

Sitten täytyy kyllä vielä kerran nostaa nöyrästi hattua niille ravintolayrittäjille, jotka vielä sinnittelevät. En muista, kuinka monta kertaa tämän viimeisen vuoden aikana tässäkin salissa ja valiokunnissa ollaan keskusteltu ravintola-alasta, ja kun katsoo, kuinka paljon tämän vuoden aikana on panostettu turvallisuuteen ja keksitty kaiken maailman luovia ratkaisuja ja sinniteltä, niin ei voi kuin hattua nostaa. Ravintola-ala työllisti ennen koronavirusta noin 80 000 työntekijää suunnilleen, ja jos lasketaan kaikki siihen kuuluvat perheet ja muut, niin tämä koko asia koskee valtavaa määrää suomalaisia — monta kertaa aika matalapalkkaista, hyvin naisvaltaista. Eliikkä kyllä tässä on myös paljon haasteita taustalla.

Kort ännu samma sak på svenska, det vill säga restaurangbranschen om någon har fått kämpa det här senaste året och har också varit en väldigt viktig sysselsättande bransch med cirka 80 000 anställda före pandemin, och tar man i beaktande alla familjemedlemmar och annat så är det också många svåra mänskliga öden bakom det faktum att vi har tvingats stänga ner så kraftigt som vi har gjort. Men tack och lov ser själva virusläget nu bättre ut.

On hienoa huomata, että ainakin itse virustilanne nyt näyttää tartuntalukujen valossa hie-
man paremmalta, on menossa parempaan suuntaan, ja toivotaan, että myös ravintola-alalla jonkinlainen hyvä kesä koittaisi. — Tack.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sankelo.

17.13 **Janne Sankelo kok:** Arvoisa puhemies! Niin kuin edustaja Strand tuossa puheenvuorossaan totesi, niin kyllähän tämä koko kuluva vuosi on ollut suomalaisille ravinto-

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

layrittäjille painajainen taloudellisessa mielessä ja myös muutenkin. Kun tämä tuleva näkymäkin on edelleen hieman epävarma, niin sitä suuremmassa määrin hallituksen pitäisi kyetä rakentamaan tässä näkymää kohti kesää ja sitä, miten yritykset voivat vähitellen avata toimintaansa, koska aika lähellä on se tilanne, että yritysten kassat eivät yksinkertaisesti enää kestä tätä poikkeustilaa.

Arvoisa puhemies! Vielä yksi asia liittyen ministerin iltapäiväiseen puheenvuoroon. Hän mielestäni totesi aika selkeästi, että talousvaliokunta olisi mietinnössään todennut — vaikkei sitä nyt suoraan sanottu, niin se oli tulkittu niin — että tällä maakunnallisella tarkastelulla tarkoitetaan Lappia. No, eihän tarkoitettu, ja silloin kun tätä mietintöä käsiteltiin täällä salissa, aika monet talousvaliokunnan jäsenet — minä mukaan lukien ja todennäköisesti edustaja Strandkin — kävivät toteamassa, että tämä ei ole mikään Lappi-pykälä. Ehkä tämä nyt vain kuvaa sitä, että kukaan ei kuuntele näitä meidän puheitamme täällä. Nimitäin se todettiin todella monta kertaa, mutta kuitenkin lopputuloksena meille kerrotaan, että ajateltiin, että tämä koskee nyt Lappia. No, toivon mukaan tässä pystytään kuitenkin tekemään vakavaa tarkastelua yhteistyössä sairaanhoitopiirien kanssa myös muitten maakuntien osalta.

Sen totean tässä yhteydessä vielä lopuksi, että talousvaliokunta on myös käynyt lävitse tätä kilpailuvääristymäriskiä. Jos ajatellaan näitä alueita, Lappia ja Pohjois-Pohjanmaata, kun viime viikonloppuna oli pääsiäislomat ja kaikki vapaa-ajanviettomahdollisuudet, niin kyllähän tästä väistämättä oli kilpailullisia seurauksia. Monet yritykset erityisesti Pohjois-Pohjanmaalla tällä hetkellä kokevat, että tämä ei mennyt niin kuin piti. Toivoisin, että perustuslakivaliokunta nyt sitten, kun tästä mietintöä tekee, huolehtii vakaasti siitä, että kaikki suomalaiset, Suomen kansalaiset ja yritykset, ovat tasavertaisia lain edessä.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Talvitie.

17.17 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Meillä on tässä tosiaan niin sanotusti jälkitarkastelussa hallituksen asetus liittyen ravintoloiden sulkuihin. Asetus olisi voimassa 18.4. asti ja jatkaisi tätä ravintoloiden sulkua maaliskuun ajalta.

Kun reilu viikko sitten maanantaiaamuna sai tietää, että hallitus on tosiaan tehnyt tämän asetuksen sunnuntai-iltana — ja sehän astui voimaan vain muutama tunti sen jälkeen, kun asetus annettiin — ja kun meillä Pohjois-Pohjanmaan alueella tajuttiin, että Lapin kunta-kohtainen tarkastelu oli tehty sen viikonloppuun aikana, niin siitähän nousi hyvin vahvasti sen päivän aikana tunne, että minkälainen poliittinen ohjaus sen viikonloppuun aikana oli tapahtunut. Talousvaliokunta, niin kuin edustaja Sankelo äsken tuossa edellä toi esiin, on edellyttänyt tätä rajoitustoimenpiteiden katsastamista ravitsemusliikkeiden osalta nimenomaan niin, että eriytettäisiin erityyppiset ravintolaliikkeet. Tässä salissa on jo vajaan vuoden toivottu sitä, että voitaisiin kahvilat ja lounasravintolat, yökerhot, pubit ja iltaravintolat eriyttää, ja siten ollen sääntelykin pystyisi olemaan erityyppisille ravitsemusliikkeille oikea-aikaista, kohtuullista. Tätä ei ole vielä näkynyt. Mutta sitten kun talousvaliokunta edellytti näille tietyille laajemmille maakunnille myöskin kuntakohtaista tarkastelua, niin kyllä Pohjois-Pohjanmaalla viikko sitten maanantaina tuli todella kitkerää palautetta yrittäjiltä siitä, että vaikka meidän alueella oli viime viikolla tilanne se, että oli 19 kuntaa vielä yhtään tartuntaa viimeisen kahden viikon aikana, ilmaantuvuus oli 23,6 prosenttia — eli ollaan matkalla kohti perustasoa, ja ilmaantuvuusluvut olivat muutenkin paremmat kuin Lapissa — niin hallitus ei kuitenkaan ollut silloin sunnuntaina eikä sen loppuviikon aikana

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

tarkastellut Pohjois-Pohjanmaan alueen tartuntatilanteita kuntakohtaisesti, vaikka eduskunta oli sitä nimenomaan tässä ravintolasulun osalta vaatinut. Siksi tuntuu tietenkin hie-
man surkuhupaisaltakin käsitellä tätä asiaa nyt tiistaina 6. huhtikuuta salissa.

Tiedämme kaikki, että talousvaliokunta on käsitellyt tätä kyseistä asetusta viime viikol-
la ja saanut jo tänään valmiiksi tähän asetukseen liittyvän lausuntonsa perustuslakivalio-
kunnalle. Kun tiedetään, minkälainen tilanne koko ravintola-alalla on ollut tämän viimei-
sen vuoden aikana — yksi pohjalainen yrittäjä kutsui tätä totaaliseksi teurastukseksi, mikä
on menossa alalla — niin vain harva tulee selviämään. Kassat ovat tyhjiä, lainaa ei saa.
Pankit suhtautuvat ravintola-alan lainoitukseen tällä hetkellä hyvin nihkeästi, ja se on toi-
saalta ymmärrettävää, koska tulevaisuudensuunnitelmat ovat hyvin sumuisat ja pimeät ko-
ronaan liittyen muutenkin mutta erityisesti siihen liittyen, että ravintola-alaa on suljettu ja
rajoitettu ja on kaikella erilaisella tavalla lainsäädännön osalta elinkeinovapautta heiken-
netty tämän kuluvan vuoden aikana. Olisi toivottavaa, että lomautusaikojen lyhyemmät
vuorokausimäärät, alvien alennus tai negatiivinen arvonlisävero ja viinien ulosmyynti ja
etämyynti myöskin etenisivät, mutta kaikkein eniten toivoisi, että kun eduskunta tiettyjä
asioita edellyttää, niin hallitus tekisi ne kaikille alueille tasapuolisesti, tasa-arvoisesti ja rei-
lusti. Se olisi kohtuus. Ja kun täällä salissa on hallituspuolueiden edustajia, niin on pakko
kyllä kysyä, minkälainen poliittinen ohjaus siinä reilu viikko sitten tapahtui Lapin osalta.
Talousvaliokunta ei tosiaan tätä pykälää alueellisesta ja maakuntakohtaisesta kuntatarkas-
telusta tarkoittanut pelkästään Lapin alueelle, vaan se tarkoitti sitä kaikille muillekin
alueille, niin Pohjois-Pohjanmaalle kuin muutamille muillekin maakunnille.

Arvoisa puhemies! On selvää, että tälle asetukselle tarvitaan päivitys, ja ministeri Haa-
tainen on luvannut, että sitä päivitystä tehdään huomenna seuraavan kerran, eli hallitus tar-
kastelee tätä asetusta. Ei voi muuta kuin vaatia, että nämä kuntakohtaiset tautimäärät ovat
Pohjois-Pohjanmaan osalta nyt sitten sekä THL:n että työ- ja elinkeinoministeriön tiedos-
sa, jotta huomenna hallitus voi myöskin sitten tehdä tämän asetuksen osalta tarvittavat pää-
tökset, sellaiset, jotka ovat reiluja ja oikeasuhtaisia, ja sellaiset, mitä eduskunta on edellyt-
tänyt. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ovaska.

17.23 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kun tuossa Talvitiekin pohti sitä,
mitä talousvaliokunta on kirjannut ja miten sitä on tulkittu, niin tämä vain kertoo siitä, että
näinä päivinä on entistä tärkeämpää, että niin kirjoittaja kuin lukijakin ovat suurin piirtein
samalla sivulla ja niitä tekstejä sillä tavalla sitten arvioivat. Tämähän nähtiin jo silloin ai-
kaisemmin kuntosalien ja avien kohdalla versus STM, ja nyt on sitten tämä talousvaliokun-
nan paperi. Kyllähän tässä toisaalta voi kuvitella — en ministerin puolesta vastaa — että
talousvaliokunta on puhunut esimerkiksi Lapista sanoessaan näin, kuten tässä todetaan,
että "niiden maakuntien osalta, joissa maakunnan ominaispiirteet (esimerkiksi pitkät etäi-
syydet tai alhainen väestötiheys) tekevät ilmeiseksi sen, ettei maakunnan alueella esiinty-
vä tartuntaryvyys leviä helposti tai välttämättä koko maakunnan alueelle", ja niin edelleen.

Tässä on kyllä myös sekin ongelma, että kun tämä paperi esimerkiksi oli tuolla, niin täs-
sä ei edes lukenut, mikä paperi tämä on. Kun me ollaan keskellä koronavirusta, meille tulee
asioita nopeasti. Meille tulee valtioneuvoston asetus — se on täällä nyt ikään kuin lähete-
keskustelussa, ja meillä on siitä jo tarkastuksetkin tehty — sitten meille laitetaan THL:n
lausunto alueellisista vaiheista, ja sitten meillä on paperi, jossa lukee otsikkona "Lapin

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

maakunnan alueen kuntien epidemiatilanne liittyen ravintoloiden sulkemisen välttämättömyyteen". Mistään ei kuitenkaan tiedetä, kuka tämän on tehnyt, miksi tämä on tehty, mutta kysymällä selvisi, että tämä on ollut valtioneuvoston valmisteluissa oleva asiakirja.

Eli tässä olen kyllä samaa mieltä siitä, että tarkkuutta pitää olla, kun näitä kirjataan ja tehdään, mutta mielestäni ministeri vastasi silloin päivällä oikein, että he ovat tulkinneet tätä, niin kuin valiokunta on tehnyt. Tietysti valiokunta on voinut edellyttää, että koko maassa arvioitaisiin entistä hienojakoisemmin, mitä itse pidän järkevänä, mutta tässä on nyt arvioitu juuri pitkien etäisyyksien ja alhaisen väestötiheyden kautta, mikä toteutuu juuri Lapin maakunnassa.

Tässä kun vielä edustaja Talvitie on paikalla ja otitte jo puheenvuoronkin, niin kysyisin kokoomuksen kantaa näihin toimialakohtaisiin jakoihin. Kun täällä silloin viikko pari sitten keskusteltiin ravintolasuluista, teidän edustajistanne moni sanoi, että ravintolat joko kiinni tai auki. No kun nyt tänään on käyty keskustelua niin, että esimerkiksi kahvilat ja lounasravintolat voitaisiin avata, baarit ja yökerhot pitää kiinni, niin sopisiko tämä teille? Me emme tietysti täällä nyt sovi, että näin tulee tapahtumaan, mutta olisi hyvä, että oppositio ja hallitus olisivat yksimielisiä näissä asioissa.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strand.

17.25 Joakim Strand r: Tack, värderade talman! Pyysin oikeastaan puheenvuoroa, jotta olisin edustaja Sankelolle, joka ehti lähteä, myös kommentoinut tätä exit-suunnitelmaa ja näkymää ravintoloitten näkökulmasta, että miten tästä sitten päästään ulos ja päästään taas avaamaan ja niin edelleen.

Min tanke var att kommentera till riksdagsledamot Sankelo att jag också själv varmt understöder att vi så snabbt som möjligt — och jag vet att det är under arbete — lyckas definiera också hur vi börjar öppna upp samhället på nytt. Här finns goda exempel att ta också från övriga länder där man väldigt systematiskt har gått igenom så att människorna också vet vilka nyckeltal som ska uppfyllas för att man öppnar upp vissa funktioner och så vidare.

Eliikkä on hyvä, että nyt työn alla on tämmöinen exit-suunnitelma ihan meille kaikille, jotta on myös näkymä ulos tästä kriisistä, koska joka ikinen päivä, kun edelleen yhteiskunta on hyvin pitkälle suljettuna, maksaa aivan valtavasti.

Det handlar om enorma såväl ekonomiska som sociala förluster som på ett eller annat sätt ännu kommer att synas i vårt samhälle.

Eliikkä tässä jatkuvasti pyörii taustalla, vaikka siitä ei ehkä jatkuvasti puhuta, aivan valtavat sekä taloudelliset että sosiaaliset tappiot ja sellaisia asioita, jotka kyllä vielä edestämme löytyvät. Mutta nyt kaikista tärkeintä kuitenkin on saada tautitilanne hallintaan, ja sitä kautta sitten päästään toivon mukaan taas kunnolla avaamaan toimintoja. — Tack.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Talvitie.

17.27 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa rouva puhemies! Ensin edustaja Ovaskan otta-
maan tärkeään näkökulmaan siitä, miten maakuntien suhteen menetellään, kun talousva-

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

liokunta todellakin ohjeisti tiettyjen maakuntien ominaispiirteiden täyttymisestä. Se on totta, että kun on pitkät etäisyydet ja väestötiheys alhainen, niin suurin osa etelän ihmisistähän ajattelee, että ne eivät täyty Pohjois-Pohjanmaalla, että ne täyttyvät vain Lapissa. Tästä esimerkkinä sain pääsiäisenä yhden palautteen Rukalta, Kuusamosta, meidän alueeltamme: miksi ne ravintolat eivät ole, kansanedustaja Talvitie, täällä auki? Yritin ystävällisesti kertoa, että niin, vaikka oletkin lähtenyt etelästä aika kauas ja olet päätenyt Rukalle ja Kuusamoon, niin se ei ole Lappia, vaan se on Pohjois-Pohjanmaata. Siinä vieressä Posiolla ravintolat ovat auki, mutta se on Lapin puolta. Vähän kärjistettynä sanon, että suurin osa etelästä hiihtokeskuksiin lähtevistä henkilöistä ei ymmärrä, että Syöte, Ruka, Rokua ja monet muut hiihtokeskukset puhumattakaan pienemmistä laskettelukeskuksista eivät ole Lapissa, vaan ne ovat Pohjois-Pohjanmaalla, joten siinä mielessä on tavallaan ymmärrettävää, että on tulkittu se talousvaliokunnan pitkien etäisyyksien, väestötiheydeltään alhainen maakunta Lapiksi, mutta kyllä sillä on siellä talousvaliokunnassa tarkoitettu ihan yhtä lailla muitakin, kuten Pohjanmaan maakuntia.

Sitten edustaja Ovaska kysyi kokoomuksen kantaa näistä tyyppikohtaisista ravintola-suosituksista. Kyllä, olemme olleet ryhmänä pitkään sitä mieltä, että tyyppikohtaiset — esimerkiksi kahvila, yökerho, lounasravintola, iltaravintola — pitäisi saada lakiin. Nythän meillä on vain työpaikkaruokala ja ravintola. Tämähän tarkoittaisi sitä, että se sääntely olisi paljon helpompaa. Nythän me olemme säännelleet sitä tietenkin kellonajalla: esimerkiksi nyt Lapissa, jossa ravintolat ovat olleet auki, ne ovat olleet auki siihen 22—23:een ja 75 prosentin täyttöasteella. Kaikki tietävät, että kun ravintola menee kiinni kymmeneltä, silloin se avaaminen ei koske yökerhoja.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta sekä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 42/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.01 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on ohjelmansa mukaisesti valmistellut esityksen laiksi ulkomaalaisten luonnontuotteiden kerääjien oikeusasemasta. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta. Esityksen tavoitteena on parantaa

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellista asemaa ja pienentää hyväksikäytön riskiä. Tavoitteena on lisäksi tasapuolistaa luonnontuotealan yritysten kilpailumahdollisuuksia. Näiden tavoitteiden toteutumisen myötä Suomen luonnontuotealan kehittymisen, kasvun ja kansainvälisen kilpailukyvyn edellytykset lisääntyisivät. Tämä on myös kuluttajan etu.

Ehdotettu laki ei vaikuttaisi luonnontuotteiden kerääjän asemaan. Lakia sovellettaisiin silloin, kun ei katsota olevan kyse työsuhteesta. Jos kyse on työsuhteesta, sovellettaisiin työlainsäädäntöä samoin kuin nykyisinkin tehtäisiin. Ehdotettu laki ei myöskään vaikuttaisi jokamiehenoikeuksien määrittelyyn. Luonnontuotteiden keruun tulisi edelleen tapahtua jokamiehenoikeuksien puitteissa aiheuttamatta häiriötä maanomistajille. Jos keruu ei voi tapahtua häiriötä aiheuttamatta tai jos kerätään muita kuin jokamiehenoikeuksien sallimia luonnontuotteita, tarvitaan maanomistajan lupa kuten nykyisinkin.

Arvoisa puhemies! Luonnontuotteiden teollinen talteenotto Suomessa on vuodesta 2005 lähtien nojautunut voimakkaasti Thaimaasta Suomeen kutsuttaviin kerääjiin. Thaimaasta on tullut viime vuosina Suomeen luonnontuotteiden keruuseen vuosittain noin 2 500 henkilöä. Ukrainasta ja Venäjältä on tullut vuosittain joitain satoja luonnontuotteiden kerääjiä.

Syksystä 2014 lähtien viranomaisten ja luonnontuotealan yritysten välillä on sovellettu luonnontuotteiden keruun aiesopimusmenettelyä. Menettely pohjautuu eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan ponteen työ- ja elinkeinoministeriölle. Menettelyn tavoitteena on tasapuolistaa yritysten kilpailutilannetta ja parantaa kerääjien olosuhteita ja ansiomahdollisuuksia. Aiesopimusmenettelyn myötä näitä tavoitteita on osin saavutettu. Ongelmana on kuitenkin ollut aiesopimuksen heikko velvoittavuus ja menettelyn hidas reagointi epäkohtiin.

Tässä esityksessä ehdotetaan, että luonnontuotekeruualan toimijan tulisi olla luotettava. Luonnontuotekeruualan toimijalla tarkoitettaisiin yritystä tai muuta toimijaa, joka kutsuu maahan luonnontuotteiden kerääjiä tai järjestää heille majoituksen ja keruuvälineet tarkoituksella ostaa kerääjiltä näiden keräämiä luonnontuotteita. Luotettavuuden arvioisi työ- ja elinkeinotoimisto niin sanotun velvoitteidenhoitoselvityksen nojalla, jonka saamiseen työ- ja elinkeinotoimistolle säädettäisiin oikeus. Velvoitteidenhoitoselvityksiä ylläpitää Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikkö. Työ- ja elinkeinotoimisto myös antaisi pyynnöstä viisumikutsujan luotettavuudesta lausunnon edustustolle sen harkitessa viisumien myöntämistä luonnontuotteiden keruuseen. Esitetty laki ei muuten koskisi ulkomaalaisen maahantuloa tai maassa oleskelua, joka perustuu ulkomaalaislakiin.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan luonnontuotekeruualan toimijoille eräitä velvoitteita, jotka ovat olennaisia kerääjien oikeusaseman parantamiseksi ja mahdollisimman hyvien keruunansioiden varmistamiseksi. Nämä velvoitteet ovat pitkälti samoja, jotka toimijoilla on jo nyt aiesopimusmenettelyyn perustuen. Laissa niitä kuitenkin täsmennettäisiin, jotta ne olisivat käytännössä myös valvottavissa. Keskeinen velvoite on se, että luonnontuotekeruualan toimijan tulisi sopimusehdoissaan huolehtia siitä, että hänen lukuunsa toimivat tahot eivät peri kerääjiltä maksua rekrytoinnista.

Velvoitteiden noudattamista valvoisi työsuojeluviranomainen siltä osin kuin valvonta ei lain nojalla kuulu muulle viranomaiselle. Työsuojeluviranomainen yhdessä työ- ja elinkeinotoimiston kanssa antaisi neuvontaa lain soveltamisesta. Luonnontuotekeruualan toimija, joka ei noudata ehdotetun lain säännöksiä, joutuisi korjaamaan toimintaansa työsuojeluviranomaisen toimintaohjeen perusteella. Törkeimmissä tapauksissa työsuojeluviranomaisen tulisi ilmoittaa asia poliisille. Tämä olisi merkittävä parannus nykytilaan, jossa

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

aiesopimuksen noudattamatta jättäminen johtaa mahdolliseen viisumimäärän pienenemiseen vasta seuraavalla keruukaudella.

Arvoisa puhemies! Luonnontuotteiden kerääjien oikeusasemasta ei tällä hetkellä ole lainsäädäntöä olemassa. Tämä on selkeä epäkohta, joka tällä esityksellä poistettaisiin. Esitystä on valmisteltu kuullen laajasti luonnontuotealan järjestöjä, alan yrityksiä ja Thaimaan viranomaisia. Samoin viranomaisyhteistyö esityksen valmistelussa on ollut kattavaa. Toivomuksena on, että laki ja siihen liittyvä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain muutos saataisiin voimaan mahdollisimman pian, viimeistään ennen luonnontuotteiden keruun satokautta tänä vuonna 2021. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Aittakumpu.

15.06 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa rouva puhemies! Nyt, kun käsittelemme tätä luonnontuotteiden keräämistä, lähinnä marjoja, koskevaa lakimuutosta, voin miltei tuntea nenässäni tuoreen mustikan tai hillasuon tuoksun.

Kiitan ministeri Haataista tämän lakiesityksen esittelystä. Näiden lainmuutosten tavoitteet ovat erittäin kannatettavia, kuten kuulimme. Tavoitteena on parantaa tosiaan lähinnä marjoja mutta myös muita luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellista asemaa sekä myöskin tasapuolistaa alan yritysten kilpailumahdollisuuksia. Esityksen mukaan muutokset tukisivat luonnontuotealan kasvua ja vientimahdollisuuksia.

Arvoisa puhemies! On hyvä, että tämä esitys on valmisteltu yhdessä alan yritysten kanssa. Metsämme ja suomme pursuavat kesäisin ja syksyisin marjoja, sieniiä ja muita luonnontuotteita, ja on erittäin hyvä, että nämä luonnonrikkauudet saadaan talteen ihmisten ravinnoksi ja muuhunkin käyttöön. Tässä hallituksen esityksessä todetaan, että luonnonmarjoja ja muita luonnontuotteita käytetään elintarviketeollisuudessa laajasti raaka-aineena, ja näin ollen tämä lakimuutos koskee hyvin laajastikin erilaisia yrityksiä, koska tämä ala on osa laajempaa yrityskenttää. Esityksessä myös todetaan, että kotimaiset raaka-aineet ovat suosittuja ja suomalaiset haluavat nimenomaan kotimaisia marjoja ja että näiden luonnontuotteiden vienti ulkomaille on kasvussa.

Arvoisa puhemies! Luonnonmarjat ovat niin sanottua superruokaa, jota saisi käyttää enemmänkin. Ilman ulkomailta tulevia poimijoita valitettavasti metsiimme ja soidemme marjat mätänisivät entistäkin laajemmin soille ja metsiin. Tämän lain piirissä olevista luonnontuotekeruualan yrityksistä suurin osa on sijoittunut Pohjois-Suomeen, Kainuuseen, Pohjois- ja Etelä-Karjalaan sekä Keski-Suomeen. Ulkomaalaisia kerääjiä maahan kutsuvia tai majoittavia yrityksiä on maassamme vuosittain 20:stä 30:een. On hyvä, että alan sääntöjä ja vastuita nyt selkeytetään.

Pidän tärkeänä, että myös me suomalaiset ryhtyisimme entistä tarmokkaammin keräämään talteen luontomme antimia. Marjastus ja sienestys kuuluvat jokamiehenoikeuksiin ja hoitavat sekä ruumista että mieltä. Hyvän liikunnan ohella marjastaja ja sienestäjä saa olla luonnon helmassa raikkaassa, maailman parhaaksi mitatussa ilmassa puhtaiden vesien ja puhtaan luonnon äärellä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Essayah.

15.09 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että luonnontuotealan keruusta tehdään tässä tarkempaa sääntelyä ja myöskin selkeytetään näitä vastuualueita. Uskon,

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

että tämä erityisesti myöskin tasapuolistaa kilpailumahdollisuuksia luonnontuotealalla toimivien yritysten kesken, koska useimmitenhan on niin, että ne yritykset, jotka noudattavat sääntöjä ja ylipäättänsä ovat halunneet hoitaa asiat oikein, kärsivät eniten, kun sitten alalla on muutama niin sanotusti mätämunayritys, jotka sitten hyvin helposti pilaavat koko sen alan maineen. Tietysti on tärkeää, että tässä pystytään selkeyttämään erityisesti ulkomaa-laisten marjanpoimijoitten oikeudellista asemaa.

Joiltakin osin kyllä jäin miettimään, kuinkahan pitkälle tässä hallituksen esityksessä on mietitty niitä käytännön asioita. Ensinnäkin kiinnittäisin huomiota siihen, että täällä todetaan, että maksun velvoittaminen luonnontuotteiden kerääjien rekrytointia koskevista palveluista kielletäisiin. Useimmiten nämä rekrytointia harjoittavat yritykset ovat niitä lähtömaassa olevia yrityksiä, ja en tiedä sitten, kuinka pitkälle suomalaisen viranomaisen koura ylipäättänsä yltää ja miten pystytään varmistamaan, että ei ole erilaista, voisiko sanoa, epäeettistä kaupankäyntiä siellä lähtömaassa. Näistä liikkuu välillä hurjiakin huhuja, kuinka saattaa olla, että ihmiset panttaavat omaisuuttaan siellä lähtömaassa näille rekrytointifirmoille, jotta pääsevät tänne Pohjolaan poimimaan marjoja, ja sitten jos tulee esimerkiksi huono vuosi, niin tällaisissa tilanteissa on valmis kurimus edessä, kun sinne kotimaahan palataan.

Toinen, mitä mietin, on, kuinka hyvin tieto näistä työsuojeluviranomaisista tulee tavoittamaan esimerkiksi näitä marjanpoimijoita, joilla pitäisi olla mahdollisuus, jos tulevat kaltoin kohdelluiksi, löytää sitten reitti, mistä he pystyvät saamaan viranomaisapua. Kuinka hyvin tämä tieto tulee, ja kenen vastuulla tämän tiedon eteenpäin vieminen on näissä tilanteissa?

No sitten vielä poimin ihan täältä lakitekstistä: täällä toisaalta veloitetaan luonnontuotekeruualan toimijaa siihen, että kerääjältä veloittavat kulut ovat kerääjän tiedossa jo ennen kerääjän Suomeen saapumista, ja toisaalta siihen, että sisäänostohinnat ovat tiedossa. Sen ymmärrän kyllä, että näiden kulujen toki tulee olla tiedossa, mutta sisäänostohinnathan riippuvat hyvin paljon siitä marjavuositalanteesta ja siitä, mikä markkinahinta kulloinkin on. On aivan mahdotonta, että useita kuukausia etukäteen tällaiset sisäänostohinnat voisivat olla näitten yrittäjien tiedossa. Huomasin, [Puhemies koputtaa] että lausunnoissa oli myöskin sanottu, että oltiin toivottu 30 euron ikään kuin tämmöistä päiväkohtaista takuutaksaa. No, tämä oli lausunnossa oleva esitys, [Puhemies koputtaa] mutta nämä tuntuivat kyllä toisaalta arjen elämälle vierailta ja liian rajoittavilta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kontula.

15.13 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Vuosien mittaan olen saanut tavata lukuisia poimijoita. Olen saanut tavata lukuisia virkamiehiä ja ay-aktivisteja, jotka ovat yrittäneet selvittää erilaisia sotkuja liittyen meidän luonnonmarjanpoimintaan. Olen myös istunut työ- ja tasa-arvovaliokunnassa kerta toisensa jälkeen selvittelemässä, että mitäs nyt tänä vuonna taas onkaan tapahtunut.

Tämä esitys on kaivattu ja odotettu ja toivottavasti selkiyttää sitä varsin kirjavaa luonnonmarjanpoimintatilannetta, joka meillä nykyisellään on. Meillä löytyy toimijoita, jotka osaavat järjestää marjanpoiminnan sellaisella tavalla, että kaikki osapuolet ovat suurin piirtein tyytyväisiä, että yhteistyösuhde hyödyttää kaikkia ja kaikki uusivat sopimukset hyvillä mielin seuraavana vuonna. Toisaalta meillä löytyy erilaista hyväksikäyttöä, riistoa, jopa ihmiskauppaa, ja pitkälti meidän järjestelmämme on ollut tähän asti kykenemätön puuttu-

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

maan siihen, että alalla tapahtuu myös sellaista, mitä meidän yhteiskunnassamme yleisesti ei pidetä hyväksyttävänä. On myös melko lailla noloa, että Thaimaan kaltainen maa pitää Suomen työskentelyolosuhteita niin epävarmoina, että ei halua kansalaisiaan tänne päästää. Tästä syystä on ollut ilmeistä, että meillä on tässä melkoinen säästöstarve, ja nyt on menty jonkin matkaa eteenpäin — toivottavasti kuitenkin tästä vielä jatketaan.

Henkilökohtaisesti olen pettynyt siihen, että nyt ei valittu ratkaisuksi poimijoiden kohtelemista työntekijöinä, niin kuin Ruotsissa on tehty, joka olisi meidän oikeusjärjestykseen huomattavasti paremmin sopiva ratkaisu tällaisessa tilanteessa. Horjuntaa on siinä, niin kuin esityksen perusteluissakin todetaan, että nämä kerääjät eivät ole varsinaisesti yrittäjiä mutta eivät ole työntekijöitäkään. Siellä käytetään nimitystä "eräänlainen yrittäjä", joka ei ole meidän oikeusjärjestyksestä löytyvä positio ja jolle sen takia on hirveän vaikea laittaa järkevää sisältöä. Käytännössä se johtaa semmoiseen välimuotoon, tällaiseen uuteen kategoriaan, jossa näiden poimijoiden suojaksi laaditut mekanismit ovat tavallaan ottaneet mallia työntekijöiden oikeuksista mutta eivät kuitenkaan pääse siihen kunnolla kiinni. Toisaalta siellä on pyritty sitä yrittäjämäisyyttä tukemaan esimerkiksi oikeudella vaihtaa ostajaa, mikä kuitenkin on pitkälti teoreettista, kun kuitenkin toisella puolen velvoitetaan kutsujaa näiden työntekijöiden olosuhteiden turvaamiseksi täällä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka tuottavat sellaisen kustannusrasitteen, joka kannustaa ostajaa luomaan olosuhteet, joissa poimija tänne tultuaan ei kovin helposti vaihda sitä ostajaa.

Minkä takia tähän ratkaisuun sitten on päädytty? No, minä löysin tuolta perusteluista ennen kaikkea kaksi sellaista pääasiallista perustetta.

Ensimmäinen on se, että koetaan, että Ruotsin mallissa yleistynyt tapa lähettää työntekijät Thaimaasta käsin on hankala. Sitä on vaikea valvoa, ja se myös tuottaa työntekijöiden kannalta ongelmallisia hyväksikäyttösuhteita. No, tosiasia on, että kaikki mahdolliset pöydällä olevat vaihtoehdot ja pöydän allakin olevat vaihtoehdot tässä tilanteessa ovat vaikeita valvoa. Meillä ei ole olemassa tilanteeseen, jossa meille tulee luontotuotteiden kerääjiä toiselta puolelta maailmaa ja raha liikkuu näin laajalla alueella, kunnollisia välineitä, joilla tätä järjestelmää voisi valvoa. Se ei minun mielestäni ole riittävä peruste sille, että suljetaan tämä vaihtoehto pois, etenkin kun lähetettyjä työntekijöitä kuitenkin käytetään laajalti muilla aloilla. Sitä pidetään ihan legitiiminä tapana järjestää työtä Suomessa, ja sen valvontaan on kehitetty jo vuosikausien ajan erilaisia keinoja. Erikseen huomauttaisin, että koska lähetettyjen työntekijöiden käyttö ei ole yleistynyt, vaan Suomessa on mieluummin noudatettu tätä eräänlaisen yrittäjän mallia tähän asti, niin se tarkoittaa, että marjojen ostajat kokevat tämän helpommaksi ja halvemmaksi tavaksi teettää työtä. Esityksestä ei käy ilmi, johtuuko tämä helppous ja halpuus siitä, että valtio ei kerää veroja yhtä paljon, vai siitäkö, että poimijat eivät saa käteensä yhtä paljon, mutta joka tapauksessa ostaja hyötyy.

Toinen peruste tässä on ollut se, että työsopimuksen määritelmää olisi muutettava, jos poimijat saatetaan työsopimusten piiriin. Minä en ole tästä samaa mieltä. Järjestelyjä olisi ehkä jonkin verran muutettava, mutta sehän nyt tässä on ylipäättään pointti, että niitä pitäisi jonkin verran muuttaa.

Olen sitä mieltä, että tämä esitys — kiitos — vie asioita eteenpäin. Se vankistaa ja virallistaa nykylinjaa, se vankistaa ja virallistaa valvontaa, tuo sanktioita, mutta se ei saa johtaa siihen, että nyt lukkiudutaan ja katsotaan, että asia on käsitelty. Todennäköisesti me joudutaan palaamaan tähän vielä useita kertoja tässäkin salissa.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehto.

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

15.20 Rami Lehto ps: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys esittää, että Suomessa olisi selkeä vastuutaho, luonnontuotekeruualan toimija, joka kutsuu poimijat maahan. Alan yritykset olisi nykyistä tarkemmin velvoitettu toimimaan yhdenmukaisesti, eikä väärinkäytöksillä saisi enää kilpailuetua.

Maahan tulevat kerääjät eivät tule työsuhteeseen, kuten edustaja Kontula äsken totesi. He tulevat toimimaan niin sanottuina yrittäjinä omalla liiketoimintavastuulla, mutta koska kuitenkin luonnontuotekeruualan toimija kutsuu ulkomaalaisen kerääjään maahan, järjestää majoituksen, keruuvälineet ja varusteet sekä kuljetuksen tai ajoneuvon käyttöökin, niin alkaa tuntua, että eikö se luonnontuotealan toimija silloin ole se työnantaja. Sehän tekee kaiken. Kerääjä vain kerää ja saa siitä palkkion. Ei tunnu, että hän olisi yrittäjä.

No, luonnontuotteiden kerääminen tapahtuu yleensä jokamiehenoikeuden nojalla, ja tämä ei saa aiheuttaa vähäistä suurempaa haittaa maanomistajalle. Tästä pitäisi pitää todella hyvin kiinni, kun nämä toimijat vievät sinne näitä ulkomaalaisia kerääjiä, niin että he eivät myöskään tuki metsäteitä eivätkä roskaa eivätkä jätä nuotiopaikkoja. Kun ajatellaan, niin suomalainen metsästäjähän ei saa jokamiehenoikeudella metsästää ilman maanomistajan lupaa eikä saa tukkia teitä, joten tässä kanssa pitäisi olla samanlaiset tiukat ehdot, että siellä ei sitten sotketa eikä tehdä muuta, vaikka jokamiehenoikeudella sinne mennäänkin. Siinähan on periaatteessa yrittäjiä paljon. Kerta ne eivät ole työntekijöitä, niin se on aika laajaa yritystoimintaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Taimela.

15.22 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Aivan aluksi täytyy todeta, että ulkomaisten marjanpoimijoiden asema on parantunut melko hitaalla tahdilla huomioiden, että kyse on nykyisin melko suuresta joukosta ihmisiä, jotka ovat myös monella tavalla alttiita hyväksikäytölle. Työsuhteisten poimijoiden tilanne on ollut lainsäädännön näkökulmasta kunnossa jo tähän asti, eikä laki koske heitä, vaan heidän kohdallaan sovelletaan edelleen työlainsäädäntöä ja kausityölakia.

Tämä laki parantaa tilannetta siis niissä tapauksissa, kun kyse ei ole työsuhteista. Vuonna 2014 käyttöön otettu aiesopimuskäytäntö vei heidän tilannettaan merkittävästi parempaan suuntaan. Samalla kävi kuitenkin nopeasti selväksi, että se ei ratkaissut ongelmia kokonaisuudessaan, ja tarve sitovalle lainsäädännölle on kirkastunut. Keskeinen käytännön ero nyt esitettävän lain myötä tulee olemaan kielto veloittaa kerääjiä rekrytointiin liittyvistä palveluista sekä perehdyttämisestä.

Täytyy kiittää hallitusta erittäin laajasta ja kunnianhimoisesta työstä ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön kitkemisessä. Meille on tuotu jo useita lakiesityksiä tähän liittyen ja laadittua suunnitelmaa toteutetaan poikkeuksellisen päättäväisesti. Ministeri Haataisen omistautuminen asialle on ollut mielestäni hyvinkin esimerkillistä.

Arvoisa puhemies! Suomalainen luonto tuottaa makoisia marjoja valtavasti, ja on hätkähdyttävää, että niistä hyödynnetään edelleen niinkin pieni määrä kuin Arktiset Aromit ry:n arvioima alle 10 prosenttia. Vaikka ulkomaisten poimijoiden tilannetta edesautetaan ja heidän määränsä saattaa metsissämme sen myötä jopa kasvaa, toivottavasti, niin myös meille suomalaisille riittää poimittavaa.

Luonnonmarjoissa on paljon potentiaalia myös niistä kehitettävien tuotteiden myötä. Tätä kautta alalla voisi myös olla jonkin verran mahdollisuuksia lisätä työpaikkoja. Marjojen teollinen hyödyntäminen vaatii raaka-ainetta, ja siksi olisikin jatkossa hyvä tarkastel-

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

la, olisiko mahdollista tavalla tai toisella helpottaa yksittäisten suomalaisten ihmisten jorkamiehenoikeuden pohjalta keräämien marjojen myyntiä teollisuuden käyttöön. — Tämä tällaiseksi vinkiksi.

Kaiken kaikkiaan esitys on varsin kannatettava, ja otamme sen ilolla vastaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Honkonen.

15.24 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on tosiaankin käsittelyssä vakava asia, jossa on kyse melko isosta työoikeudellisesta kokonaisuudesta.

Ehkä pienenä kevennyksenä on kuitenkin paikallaan todeta se, mitä eräs pitkäaikainen pääkirjoitustoimittaja itselleni kerran totesi, että yleensä silloin, kun lehden pääkirjoituksessa heinäkuun hiljaisina viikkoina kirjoitetaan, että olisi tärkeää saada kaikki marjat poimittua metsästä, on uutisköyhää aikaa.

Mutta tämä on tärkeä asia, että nämä luonnonvarat, joita tuonne meidän metsiimme turhankin paljon jää, saadaan tehokkaasti poimituiksi ja että heidän oikeuksistaan, ketkä tulevat Suomeen tätä työtä tekemään, myös pidetään huolta.

Tosiaankin tässä näitä muutamia ongelmatapauksia on viime vuosina käynyt ilmi, joissa ei ole huolehdittu asioista riittävällä tavalla tai työnantaja ja oikeusturva ovat olleet hyvin epäselviä eikä se oikeusturva ole toteutunut näiden muualta kuin Suomen omilta työmarkkinoilta tulleiden poimijoiden osalta, ja toivon mukaan tähän nyt saadaan sitten parannusta. Valtaosa yrittäjistä kuitenkin toimii hyvin, he toimivat Suomen lain mukaisesti ja toimivat niiden periaatteiden mukaisesti, niin kuin pitääkin tehdä. Mutta kaikki eivät ole näin tehneet, ja sen takia tämä ala on minun mielestäni vähän turhaankin tahraantunut maineen osalta.

Aivan oma kysymyksensä ja kokonaisuutensa on sitten se, kuinka voitaisiin luoda uutta yritystoimintaa tälle alalle. Suomen puhdas luontohan tarjoaa siihen kosolti mahdollisuuksia. Kun tämä tällainen uudennainen terveystuotteiden markkina on Suomeenkin pikkuhiljaa syntynyt, niin on hienoa, että siinä on nämä kotimaiset tuotteet ja luonnonmarjat ja muut keruutuotteet hyvin huomioitu.

Mutta erittäin kannatettava hallituksen esitys, ja toivotan sille hyvää valiokuntakäsittelyä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Malm.

15.26 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Ensiksi haluan tieteenkin kiittää hallitusta ja ministeriä lainvalmistelusta. On hyvä, että tämä paketti on tullut meille käsiteltäväksi ja esityksessä ehdotetaan myös muutettavaksi Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettua lakia.

Harmaan talouden valvominen kaikilla aloilla on tärkeää, ja kun tällä alalla vielä on kyse ihmisistä, jotka tulevat tänne Suomeen vain sesongiksi, on harmaan talouden valvonta todella, todella tärkeää. Valvontaan on myös onneksi panostettu hallituksen toimesta, ja siksi koen, että tälle valvonnalle ja koko paketille on hyvä tulevaisuus. On kuitenkin muistettava se, että tulevalle työvoimalle on oltava tarjolla koulutusta, jotta he tietävät jo Suomeen tullessaan, mitkä ovat heidän oikeutensa ja palkkauksensa.

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

Kuten täällä on todettu, on varmistettava, että myös marjanpoiminnassa noudatetaan suomalaista työlainsäädäntöä ja suomalaisia pelisääntöjä. Kuten Taimela totesi, vuodesta 2014 sovellettu aiesopimuskäytäntö on parantanut tilannetta, mutta edelleen tarve sitovalle lainsäädännölle on ollut nähtävissä, jos sen vain suinkin on halunnut nähdä. Erona aiesopimuksen mukaiseen menettelyyn on, että tässä laissa säädettäisiin ehdottomasta kiellosta veloittaa kerääjiä rekrytointiin liittyvistä palveluista ja heidän perehdytyksestään. Tämä sotii hiukan omaa oikeustajuani vastaan, koska ei minuakaan ole työmaalla veloitettu siitä, että minua on työhön perehdytetty. Siksi esitys on hyvä.

Kuitenkin loppujen lopuksi kaikista tärkeintä minusta on se, että myös tämän alan on oltava oikeudenmukainen, säällisesti palkattu ja Suomen lainsäädännön mukainen, jotta näin voimme turvata myös Suomen huoltovarmuuden ja toivottavasti tulevaisuudessa myös houkuttelevuuden kotimaiselle työvoimalle alalla. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiviranta.

15.29 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Puhemies Anu Vehviläinen: Anteeksi, edustaja, pitäisi laittaa mikrofoni päälle.

Arvoisa puhemies! Luonnontuotteiden, käytännössä marjojen ja sienten, kerääjien ja alan yritysten oikeuksista ja velvollisuuksista on hyvinkin tarpeellista säätää laissa. Tällä hetkellä keruutyöhön liittyvistä asioista on osin sovittu niin sanotussa aiesopimusmenettelyssä, mutta ongelmana on sopimuksen heikko velvoittavuus ja varsin hidas reagointi epäkohtiin. Esitetyn lain tavoitteina on parantaa luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellista asemaa ja toisaalta tasapuolistaa luonnontuotealalla toimivien yritysten kilpailumahdollisuuksia.

Arvoisa puhemies! Mielestäni kiinnostava näkökulma liittyy esityksessäkin mainittuihin jokamiehenoikeuksiin. Luonnontuotteiden kerääminen tapahtuu jokamiehenoikeuden nojalla. Myös tulonhankkimistarkoituksessa tapahtuvan marjanpoiminnan tai muiden luonnontuotteiden poiminnan toisen maalla on katsottu perustuvan jokamiehenoikeudella toimimiseen. Tästä toiminnasta ei kuitenkaan saa aiheutua vähäistä suurempaa haittaa maanomistajalle, maankäytölle tai luonnolle, eli tähän sovelletaan niin sanottua häiriöttömyysvaatimusta.

Kaupallinenkin toiminta on siis sallittua, kunhan se ei aiheuta vähäistä suurempaa haittaa. Olennaista on pohtia, kuinka paljon esimerkiksi bussilasteittain paikalle kuljetettavat ammattimaiset marjanpoimijat aiheuttavat haittaa ja ylittyykö vähäistä suuremman haitan kynnyks. Maanomistajan oikeudet tulisi määritellä paremmin. En missään tapauksessa kannata vanhaan pohjoismaiseen tapaoikeuteen kuuluvan jokamiehenoikeuden siirtämistä lainsäädännöksi, mutta nykytila on liian tulkinnanvarainen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tähän keskustelun loppuun ministeri Haatainen, 2 minuuttia.

15.31 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa puhemies! Kiitos tästä keskustelusta.

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

Nämä asiat, joita tässä keskustelussa nousi esille, ovat pitkään olleet ilmassa liittyen siihen, miksi tässä ei olla työsuhteisessa asemassa. Tämä laki ei nyt määrittele tätä oikeudellista asemaa, vaan tätä sovelletaan silloin, kun ei katsota olevan työsuhteesta kysymys. Jos katsotaan, että tämä on työsuhteessa tapahtuvaa toimintaa, niin tietysti silloin noudatetaan työlainsäädäntöä. Tässä on tätäkin kysymystä ajan mittaan selvitetty, ja työneuvosto on muun muassa katsonut lausunnoissaan, että tässä thaimaalaisten luonnonmarjapoiminnassa ei ole ollut kysymys työsuhteesta.

Mutta nyt se, mitä tässä halutaan nopeasti tehdä ennen marjanpoimimiskauden alkamista, on se, että nämä oikeudet ja velvollisuudet olisi määritelty ja kirjattu lakiin. Tämä myös parantaa näiden marjanpoimijoiden asemaa selkeästi ja myös antaa sille oikeudellisen pohjan. Eli tämä laki on minusta tärkeä siinä mielessä, että se vie asiaa näiden marjanpoimijoiden oikeusaseman turvaamisen kannalta eteenpäin myönteisellä tavalla. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 19/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Saramo.

Keskustelu

15.33 Opetusministeri Jussi Saramo (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuon eduskunnan käsittelyyn hallituksen esityksen, jolla ehdotetaan muutettavaksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia ja vapaasta sivistystyöstä annettua lakia.

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjille säädettäisiin mahdolliseksi tallentaa vapaan sivistystyön vapaatavoitteisen koulutuksen suoritustietoja niin sanottuun Koski-tietovarantoon. Tallentaminen edellyttäisi opiskelijan suostumusta. Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi oppivelvollisuuskoulutukseen liittyvä tallentamisvelvollisuus kansanopistossa järjestettävästä koulutuksesta, jossa noudatetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaisia aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita tai Opetushallituksen laatimaa maahanmuuttajille tarkoitettua koulutuksen opetussuunnitelmasuosittelua.

Vapaasta sivistystyöstä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että se sisältäisi säännöksen, kuinka Koski-tietovarantoon tallennettavien vapaatavoitteisten koulutusten laajuus määritellään opintopisteinä ja kuinka opiskelijan osaaminen arvioidaan.

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

Arvoisa puhemies! Esityksen tavoitteena on saada vapaassa sivistystyössä hankittu vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukainen muu kuin tutkintotavoitteinen osaaminen näkyväksi säätämällä mahdolliseksi vapaan sivistystyön oppilaitoksissa hankittua osaamista kuvaavien suoritustietojen vieminen Koski-tietovarantoon.

Vapaassa sivistystyössä järjestettävä vapaatavoitteinen tutkintoon johtava opiskelu tuo osallistujille monenlaista työelämässä ja vapaa-ajalla tarvittavaa osaamista, jonka tunnistamista ja tunnustamista tulisi helpottaa ja parantaa. Esityksellä toteutetaan tavoitetta osaamisperusteisuuden ulottamisesta läpi koulutusjärjestelmän ja edistetään jatkuvaa oppimista opiskelijan tarpeista lähtien. Uudistus olisi erittäin merkityksellinen asia osaamisen tunnustamisessa ja tunnistamisessa sekä jatkuvan oppimisen kehittämisessä. Vapaassa sivistystyössä tehdään vuosittain noin 1,6 miljoonaa koulutus- tai kurssisuoritusta ja opiskelijamäärä on noin 900 000. Esitetty tallentaminen vahvistaisi vapaan sivistystyön roolia koulutusjärjestelmässä.

Arvoisa puhemies! Koski-tietovarantoon tallennettavat tiedot olisivat opiskelijan suorittama koulutus, koulutuksen laajuus opintopisteinä, koulutuksen päättymisaika sekä opiskelijan osaamisen arviointi. Vapaatavoitteisten koulutustietojen tallentaminen edellyttäisi, että oppilaitoksen ylläpitäjä on päättänyt tarjota tietovarantoon tallentamista koulutuksen opiskelijoille, määritellyt koulutuksen laajuuden opintopisteinä, kuvannut koulutuksen osaamisperusteisesti sekä arvioinut opiskelijan suorituksen suhteessa kuvaukseen. Koulutuksen osaamisperusteiden kuvaus tehtäisiin viemällä paikallinen opetussuunnitelma tai kurssisuunnitelma Opetushallituksen ePerusteet-palveluun. Tallennettavien vapaatavoitteisten koulutusten määrittelemisestä opintopisteinä ja opiskelijan osaamisen arvioinnista ehdotetaan säädettäväksi vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa.

Vapaatavoitteisten koulutustietojen tallentamiseen ei ole haluttu ehdottaa lakisääteistä velvoitetta vapaan sivistystyön vapaasta luonteesta johtuen. Tästä seuraa myös se, että esitettyä uudistusta ei ehdoteta toteutettavaksi viranomaistarpeista lähtien, vaan uudistuksella tavoitellaan opiskelijan edun toteutumista osaamisen näkyväksi tekemisen kautta. Välillisesti lakimuutoksesta hyötyisivät toki myös muut oppilaitokset ja työelämä.

Vapaatavoitteisten koulutustietojen tallentamisen velvoittavuutta on tarkasteltu myös vapaan sivistystyön perinteisen tehtävän näkökulmasta, jossa vapaa sivistystyö toimii sivistyksen ylläpitäjänä ja opiskelu on vapaata ja itseisarvoista. On tärkeää, että jatkossakin on hyväksyttävää, että opiskelijat hakeutuvat vapaan sivistystyön piiriin omista lähtökohdistaan ja että myös uudistuksen seurauksena Koski-tietovarannon ulkopuolelle jäävien koulutusten arvo sivistyksen ja hyvän elämän edistäjinä tunnustetaan.

Vapaatavoitteisten koulutustietojen tallentaminen edellyttäisi myös opiskelijan antamaa suostumusta oppilaitoksen ylläpitäjille. Tallentamisen jälkeen henkilö voisi pääsääntöisesti itse hallinnoida tietovarannossa olevia tietoja Opetushallituksen Oma Opintopolku-palvelussa. Palvelussa henkilö voisi antaa suostumuksen tietojen luovuttamiseen muodostamalla palvelussa esimerkiksi työnantajalle lähetettävän linkin tietovarannossa oleviin opintosuorituksiinsa. Jos opiskelija ei halua luovuttaa tietoja mihinkään, tiedot olisivat pääsääntöisesti vain henkilön itsensä, tiedot tallentaneen oppilaitoksen ylläpitäjän ja tietovarannon ylläpitäjän Opetushallituksen saatavilla. Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa olevat muut luovutuspykälät suljettaisiin pois. Viranomaisilla olisi kuitenkin tietyissä tilanteissa oikeus tietovarannossa oleviin tietoihin muun lainsäädännön nojalla.

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

Oppivelvollisuuskoulutukseen liittyvä tallentaminen olisi puolestaan kansanopistoja velvoittavaa, eikä siihen liittyisi opiskelijan suostumusta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitystä edeltää huolellinen työryhmätyöskentely, jossa ovat olleet mukana vapaan sivistystyön toimijat. Huolellinen ja laajapohjainen valmistelu näkyy siinä, että hallituksen esityksen tavoitteita ja toteutustapaa kannatettiin lausuntokierroksella laajasti. Uudistusta pyritään edistämään Opetushallituksen järjestämän henkilöstökoulutuksen ja valtionavustushakujen kautta. Opetus- ja kulttuuriministeriön, Opetushallituksen ja vapaan sivistystyön keskusjärjestöjen yhteinen vapaan sivistystyön yhteistyöryhmä aikoo seurata uudistusta ja lain toimeenpanon edistymistä.

Esityksessä ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.8.2021. Tarkoituksena on, että lait tulisivat voimaan samanaikaisesti tiettyjen oppivelvollisuuden laajentamista koskevien lakimuutosten kanssa, jolloin vapaan sivistystyön oppilaitoksessa järjestetyn koulutuksen suoritustietoja voitaisiin alkaa tallentaa Koski-tietovarantoon samasta päivämäärästä lähtien. Ennen lakien voimaantuloa aloitettuihin opintoihin sovellettaisiin lakien voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen.

15.39 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministeri Saramolle lakiesityksen selkeästä esittelystä.

Tässä muutetaan valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia ja vapaasta sivistystyöstä annettua lakia. Meillä on Suomessa upea vapaan sivistystyön oppilaitosten joukko: meillä on kansanopistot, meillä on kansalais- ja työväenopistot, meillä on urheiluopistot, opintokeskukset ja kesäyliopistot. Nyt vapaasta sivistystyöstä annettua lakia muutetaan siten, että se sisältää tarvittavat säännökset siitä, kuinka tietovarantoon tallennettavien vapaatavoitteisten koulutusten laajuus määritellään opintopisteinä ja kuinka opiskelijan osaaminen arvioidaan.

Esityksellä on erinomainen tavoite, kun halutaan ulottaa ajatus osaamisperustaisuudesta läpi koulutusjärjestelmän ja kun halutaan edistää opiskelijan tarpeista lähtevää jatkuvaa oppimista. Oppia ikä kaikki — eri paikoissa, tilanteissa ja elämänvaiheissa opittu kannattaa tunnistaa ja tunnustaa. Esityksen tavoitteena on saada vapaassa sivistystyössä hankittu muu kuin tutkintotavoitteinen osaaminen näkyväksi. Tämä on hyvä askel. Säädetään mahdollisuus oppilaitoksissa hankittujen suoritustietojen viemiseen Koski-tietovarantoon.

Vapaassa sivistystyössä järjestettävä vapaatavoitteinen tutkintoon johtamaton opiskelu tuo opiskelijalle monenlaista osaamista, jota hän tarvitsee työelämässä ja vapaa-ajalla ja elämässä kaiken kaikkiaan, ja nyt tätä halutaan nostaa aivan kuin uudella tavalla esille, halutaan nostaa esille eri tavoin hankittua osaamista. Kun tämä niveltyy koko koulujärjestelmän kehittämiseen, jatkuvan oppimisen valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän kehittämiseen, maahanmuuttajien kotouttamiseen ja työllisyyden edistämiseen, niin tällä on laajat vaikutukset.

Nämä esitetyt muutokset lisäävät kaiken kaikkiaan vapaan sivistystyön opintojen näkyvyyttä ja parantavat opiskelijoiden mahdollisuuksia hyödyntää sitä, mitä he ovat vapaan sivistystyön parissa oppineet. Kuten ministeri kertoi, kansanopistoissa järjestettävissä opinnoissa opiskelijat saavat sivistyä ja kasvaa ihmisenä ja hankkia elämässä tarvittavaa osaamista. Näihin opintoihin osallistuu myös sellaisia ihmisiä, jotka eivät muuten kovin paljon koulua käy — on aliedustettuja ryhmiä, joilla saattaa olla vähäisempi opiskelutausta. Hei-

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

dän osaltaan osaamisen näkyväksi tekeminen on erittäin merkittävää, kun he näin ottavat hyviä ekoja askelia jatkuvan oppimisen polulla.

Toki tähän Koski-tietovarantoon siirtyminen aiheuttaa vaikkapa pienissä kansanopistoissa tai kansalaisopistoissa suuriakin panostuksia, ja onkin toivottavaa, että siihen varataan siirtymävaiheessa riittävä määrä koulutusta ja myöskin taloudellisia resursseja. Kansalais- ja työväenopistot muodostavat kaksi kolmasosaa vapaan sivistystyön koulutuksesta, ja siellä suurin osa opinnoista ei ole määritelty osaamisperustaisesti. Tässä onkin suuri oppimisen paikka, ja myöskin tähän tarvitaan tukea ja täydennyskoulutusta. Toki tarvitaan myös sitä vapaan sivistystyön koulutusta, jota ei ole luonteva siirtää Koski-tietovarantoon. Silti se on vaikuttavaa koulutusta, joka parantaa kansalaisten hyvinvointia ja sivistystä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivisaari.

15.45 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Myös omasta puolestani suuri kiitos ministerille asian esittelystä.

Vapaan sivistystyön tarkoituksena on elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta edistää ihmisen monipuolista kehittymistä ja järjestää yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Myös sen osuus oppivelvollisuuden laajenemisen toteuttajana on erityisen merkittävä ja myös painottunut.

Vapaassa sivistystyössä opiskelija voi suorittaa vapaatavoitteisia, yleissivistäviä opintoja, joissa tarkoituksena ei ole tutkinnon suorittaminen. Siksi vapaassa sivistystyössä ei ole valtakunnallisia opetussuunnitelman perusteita tai muita määräyksiä, joita tulisi valtakunnallisesti noudattaa. Vapaassa sivistystyössä järjestettävä vapaatavoitteinen tutkintoon johtamaton opiskelu tuo kuitenkin osallistujalle osaamista, jonka tunnistamista ja tunnustamista tulee helpottaa ja parantaa.

Puhemies! Hallituksen esitys mahdollistaa vapaan sivistystyön vapaatavoitteisen koulutuksen suoritustietojen tallentamisen opiskelijan luvalla valtakunnalliseen opinto- ja tutkintorekisteristä annetun lain mukaiseen tietovarantoon. Lisäksi vapaasta sivistystyöstä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että se sisältäisi myös säännöksen siitä, kuinka koulutuksen laajuus määritellään opintopisteinä ja kuinka opiskelijan osaaminen arvioidaan.

Puhemies! Pidän tätä esitystä lähtökohdiltaan hyvin perusteltuna. Uudistuksella tavoitellaan, kuten ministerinkin puheesta kuulumme, opiskelijan edun toteutumista, mikä on aina kunniakas tavoite. Asiaa edeltää myös varsin huolellinen valmistelu, kun alan toimijoita ja järjestäjiä on kuultu. Toki toivon myös edustaja Kinnusen lailla, että kansanopistoille järjestetään järjestelmien haltuunottoon koulutusta ja myöskin riittävää resursointia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hopsu.

15.48 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos myös ministerille esityksestä ja sen esittelystä. Sekä hallitus että jatkuvan oppimisen tavoitteiden parissa työskennellyt parlamentaarinen ryhmä ovat asettaneet kunnianhimoisia tavoitteita jatkuvan ja elinikäisen oppimisen kehittämiseksi vastaamaan niin yhteiskunnan, työelämän kuin yksilön tarpeisiin. Osatavoitteena on kehittää olemassa olevan osaamisen tunnistamista ja tunnustamista ja näiden avulla tukea kansalaisia opintoihin hakeutumisessa, opintojen suorittamisessa, työmarkkinoille sijoittumisessa ja työnhaussa.

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

Vapaassa sivistystyössä järjestettävä vapaatavoitteinen tutkintoon johtamaton opiskelu tuo monenlaista työelämässä ja vapaa-ajalla tarvittavaa osaamista, jonka tunnistamista ja tunnustamista on todella hyvä helpottaa ja parantaa. Esityksen tavoitteena on saada vapaassa sivistystyössä hankittu muu kuin tutkintotavoitteinen osaaminen näkyväksi säätämällä mahdolliseksi vapaan sivistystyön oppilaitoksissa hankittua osaamista kuvaavien suoritustietojen vieminen Koski-tietovarantoon opiskelijan luvalla. Henkilöt voisivat itse tarkastella omia opintosuorituksiaan Oma Opintopolku -palvelun kautta, ja myös viranomaiset pääsisivät tietoon käsiksi yhdestä paikasta helposti ja luotettavasti.

Samalla muutoksella toteutetaan myös toista tavoitetta osaamisperusteisuuden ulottamisesta läpi koulutusjärjestelmän. Osaamisperusteisuus vaatii ainakin osittain muutoksia vapaan sivistystyön nykytoimintaan. Tulee määritellä tallennettavien vapaatavoitteisten koulutusten laajuus opintopisteinä sekä päättää, kuinka opiskelijan osaaminen arvioidaan. Koulutus pitäisi myös kuvata osaamisperusteisesti. Koulutuksen osaamisperusteinen kuvaus tehtäisiin viemällä paikallinen opetussuunnitelma tai kurssisuunnitelma Opetushallituksen ePerusteet-palveluun. Tavoite on erittäin hyvä, kunhan sen toteuttamisen pohjana säilyy vapaaehtoisuus. Lisäksi jo valmiiksi niukin resurssein toimivat vapaan sivistystyön hyvin moninaiset oppilaitokset tarvitsevat tähän muutokseen lisäresursointia, osa opettajista arvioinnin toteuttamiseen ehkä myös pedagogista lisäkoulutusta. — Ehkä tulen jatkaamaan sieltä. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle] — Olikin enemmän asiaa kuin arvioin.

Keskustelin muutaman vapaan sivistystyön toimijan kanssa, ja nostan tässä muutamia kysymyksiä, jotka he nostivat esiin. Jos arviointi sisältyy kurssiin, kustannus tälle arviointityölle pitänee leipoa sinne kurssien hintoihin. Entä kuinka tällainen arviointi sitten mahdollisesti korvattaisiin tuntiopettajille? Lisäksi pitänee laatia uudenlaisia testejä, joihin arviointi osin perustuisi, jollei käytetä vain jatkuvaa arviointia, vertaisarviointia ja itsearviointia. Entä onko todellakin mahdollista tehdä taltiointi tai tallennus ja arviointityö vain opiskelijakohtaisesti, ei kurssikohtaisesti? He nostivat tällaisen esimerkin esimerkiksi veneenrakentajakurssista, jossa enemmistö todennäköisesti haluaa ohjatusti rakentaa itselleen veneen, mutta esimerkiksi jokunen kurssilla oleva alanvaihtaja saattaisi hyötyä vaikka uusissa puualan opiskeluissa siitä, että saa arvioinnin tälle veneenrakennuskurssille. Jos tälle työlle tulee lisäkustannus, kuinka se sitten jakautuisi näihin kurssimaksuihin? Toivottavasti ei päättyisi sinne kurssimaksuihin kaikille, mieluummin tietysti näille, jotka sitä tutkintoakin tarvitsisivat.

Vapaan sivistystyön koulutus on opiskelijalle omaehtoista, vapaatavoitteista, tutkintoon johtamatonta koulutusta. Vapaan sivistystyön ytimessä on vapaus. Toimintaa ei ole valtiovallan suunnalta ohjattu yhtä vahvasti kuin muita koulutusmuotoja. Tämän luonteen tulee yhä säilyä. Valtionrahoituksen lisäksi kustannuksia katetaan opiskelijamaksuilla, ja tätä tietojen tallentamista Koski-tietovarantoon ei jatkossakaan käytettäisi vapaan sivistystyön oppilaitosmuotojen valtionosuuksien laskemiseen.

Tilastokeskuksen koulutustilastojen mukaan vapaana sivistystyönä järjestettyyn aikuis-koulutukseen osallistui 1,6 miljoonaa opiskelijaa, ja jos nämä tiedot muutetaan henkilöiksi — osa oli päällekkäisiä — niin 900 000. Opetustunteja kertyi 2,7 miljoonaa, mikä on vajaa puolet kaikista oppilaitosten tutkintoon johtamattoman koulutuksen opetustunneista vuonna 2019. Koska aikuisväestön koulutuksesta näin suuri osa toteutuu vapaassa sivistystyössä, ei nykyistä tilannetta, jossa vapaasta sivistystyöstä saavutettua osaamista ei tallenneta Koski-tietovarantoon, voida pitää toivottavana. Tähän on helppo yhtyä. Vapaan sivistystyön oppilaitosten yhteydessä toimii myös taiteen perusopetusta, minkä opintosuoritusten

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

tallentaminen ei vielä kuulu tähän esityksen, sillä sen taustaa ja mahdollisuuksia ei ole selvitetty yhtä kattavasti. Tämä on minusta hyvä jatkoselvittelyn paikka.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

15.54 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tänään keskustelemme täällä hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta. Luen tässä nyt ihan ensiksi esityksen pääasiallisen sisällön, niin tiedetään, mistä keskustellaan.

Esityksessä siis ehdotetaan muutettavaksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia ja vapaasta sivistystyöstä annettua lakia. Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjille säädettäisiin mahdolliseksi tallentaa vapaan sivistystyön vapaatavoitteisen koulutuksen suoritustietoja valtakunnalliseen opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain mukaiseen tietovarantoon. Tallentaminen edellyttäisi opiskelijan suostumusta.

Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi oppivelvollisuuskoulutukseen liittyvä tallentamisvelvollisuus kansanopistossa järjestettävästä koulutuksesta, jossa noudatetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaisia aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita tai Opetushallituksen laatimaa maahanmuuttajille tarkoitetun koulutuksen opetussuunnitelmasuosituksia.

Vapaasta sivistystyöstä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että se sisältäisi säännöksen siitä, kuinka tietovarantoon tallennettavien vapaatavoitteisten koulutusten laajuus määritellään opintopisteinä ja kuinka opiskelijan osaamista voidaan arvioida.

Ministeri Saramo täällä esitteli laajemminkin tätä lakia ja tätä esitystä ja erinomaisen hyvin perusteli sen, miksi tätä tarvitaan. Mielestäni tämä on erittäin tarpeellinen ja kannatettava. Me olemme sivistysvaliokunnassa jo käynnistäneet tästä keskustelua ja voimme yhdessä todeta, että tämä on todella kannatettava.

Tämähen tukee juuri sitä niin kutsuttuun osaamisperusteisuuteen siirtymistä, jota on meillä Suomessa haluttukin edistää ja kehittää. Meillä on aika pitkälle ollut tämä yhteiskunta hyvin sellainen tutkintopainotteinen, ja aina on katsottu sitä tutkintoa, kun pitäisi samanaikaisesti pohtia myöskin, mitä tämä henkilö osaa. Tämä osaamisperusteisuus on onneksi nostanut viime aikoina keskustelun ytimeen juuri sitä asiaa, mitä me haluamme edistää Suomessa: osaamista ja sivistystä. On tietysti aloja, joissa tutkinnot ovat hyvin määriteltäviä — esimerkiksi sosiaali- ja terveystalalla on sellaiset direktiivit, jotka määrittelevät, mitä tutkinnossa pitää olla — mutta kun ihminen saa tutkinnon, tietenkin oletetaan, että hän on myös osaava.

No, joka tapauksessa vapaa sivistystyöhän on sektori, jossa niinkään ei suoriteta tutkintoja vaan suoritetaan tutkinnon osia mutta ennen kaikkea lisätään osaamista. Kuten edustaja Hopsukin viittasi ja myöskin ministeri Saramo viittasi, tähän liittyy tämä osaamisperusteisuus ja nimenomaan tämä rekisteröinti, myöskin osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen. Se, että meillä on rekistereissä nimenomaan nämä opintosuoritukset, helpottaa sitä osaamisen tunnistamista. Ensin tietysti pitää arvioida ne oikein ja olla tavoitteet suhteessa niihin, mutta se helpottaa sitä osaamisen tunnistamista.

Sitten aivan toinen asia on tunnustaminen, ja se on paljon vaikeampi. Kun miettii sitä, että me tehdään näitä henkilökohtaisia opintosuunnitelmia ja on eri paikoissa opiskeltu sitä osaamista, niin sitten pitäisi katsoa niitä ja olla yhtenevä käsitys siitä, että tämä osaaminen

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

myös tunnustetaan. Totean vain aikaisemmin aikuiskoulutusjohtajanakin toimineena, että se ei aina ole niin helppoa, kun eri opinahjoissa suoritetaan osia tutkinnosta, että ne aidosti tunnustettaisiin. Mutta vielä kerran sanon, että tämä rekisteröinti helpottaa sitä tunnistamista, ja siitähän sitten toivottavasti on lyhyt matka tunnustamiseen. Molemmat ovat tärkeitä.

Arvoisa puhemies! Olemme todella aloittaneet tästä keskustelun sivistysvaliokunnassa. Hyvin on yhtenevä mieli siitä, ja myöskin opetus- ja kulttuuriministeriön virkamiehet ovat meidän kanssamme pohtineet sitä, tarvitaanko joitain tarkennuksia, mutta niistä sitten myöhemmin. — Kiitos tästä esityksestä.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Essayah.

15.59 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn täällä kollegojen puheenvuoroihin siitä, että tämä lakiesitys on varmasti itsessään tarpeellinen, ja on tärkeää, että todellakin tämä valtakunnallinen opinto- ja tutkintorekisteristä annettu laki ja vapaasta sivistystyöstä annettu laki muutetaan siten, että se mahdollistaa opiskelijoitten osaamisen tallentamisen tietovarantoon. Tässä lakiesityksessä on nostettu erityisesti esille myös maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen liittyvät opetussuunnitelman perusteet ja myöskin maahanmuuttajien koulutukseen liittyvät opetussuunnitelmasuosittukset.

Olen itse ollut mukana vapaan sivistystyön oppilaitoksen hallituksessa, jossa on erityisesti painotettu juurikin maahanmuuttajien niin lukiokoulutukseen valmentavaa koulutusta kuin myöskin sitä mahdollisuutta, että voi suorittaa perusopetuksen oppimäärän. Pidän näitä todella tärkeinä opetuspuolen asioina mutta myöskin sosiaalipuolen asioina siinä mielessä, että ihmisten yhteiskuntaan integroituminen on äärimmäisen tärkeää ja sitä kautta myöskin sen mahdollisuuden tarjoaminen, että on suomalaisessa yhteiskunnassa se pohja, miltä ponnistaa — on saanut suomalaisen peruskoulun päästötodistuksen tai on mahdollisuus suuntautua lukio-opintoihin — ja se tukee sitä ihmisten integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Väitän, että vapaan sivistystyön rooli on meillä yhteiskunnassa ehkä tällä hetkellä vielä vähän aliarvostettu. Useissa kansanopistoissa ympäri Suomea tehdään todella arvokasta työtä. Monta kertaa nämä opintokokonaisuudet ovat sellaisia, että ne osuvat sinne ihmiselämän nivelvaiheisiin. Siellä on mahdollisuus sellaisten ihmisten kehittää itseänsä, jotka ovat esimerkiksi vaikka hakemassa vielä sitä omaa tulevaisuuden alaansa, pitävät ehkä niin sanottua välivuotta tai hankkivat lisätietoja tai -taitoja suunnatakseen jollekin ammatillisen koulutuksen alalle. Ja tietysti osassa näistä kansanopistoistahan annetaan myös ihan ammatilliseen pätevyYTEENKIN johtavaa koulutusta.

Nyt kun tämä oppivelvollisuusiän nostaminen on edessä, niin toivon ja luulenkin, että vapaan sivistystyön oppilaitokset joutuvat tässä tilanteessa myöskin olemaan sellainen taho, joka pystyy tarjoamaan mahdollisuuden suorittaa toista astetta niille nuorille, joille ehkä välttämättä esimerkiksi se ammatillinen oppilaitos tai joku muu toisen asteen oppilaitos ei ole se tapa, millä esimerkiksi erilaisista oppimisvaikeuksista tai muista vastaavista kärsivä nuori voisi suorittaa sen toisen asteen. Luulen, että tämän vapaan sivistystyön rooli ja sen arvo tulee entisestään vain kasvamaan meillä tulevina vuosina.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Multala.

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

16.02 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Tässä lähete keskustelussa laiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetusta laista on oikeastaan kyse siitä, että tuodaan jälleen uusi elementti eli uusi koulutusmuoto, tällä kertaa vapaan sivistystyön opinnot, tämän valtakunnallisen Koski-tutkintorekisterin piiriin. Tämä työhän aloitettiin jo viime hallituskaudella, ja on ehdottoman kannatettavaa jatkaa sitä myös muiden opintomuotojen piiriin. Niin kuin ministeri esittelypuheenvuorossaan kertoi, niin on vähän syitä vastustaa tätä, ja oikeastaan se, mitä me tarvitsemme entistä enemmän tähän yhteiskuntaan, on se, että meillä on yksi paikka, josta niin opiskelija kuin mahdollisesti myös tuleva työnantaja pystyvät katsomaan tarvittaessa, minkälaisia opintoja on suoritettu, minkälaista osaamista ihmisellä on.

Ehkä noin jatkokehityssajatuksena ajattelenkin — kun tässä on paljon puhuttu jatkuvasta oppimisesta, elinikäisestä oppimisesta ja siitä parlamentaarista työstä — että meillä on Suomessa edelleen melko tutkintokeskeinen ajattelutapa, ja sehän johtuu tietenkin siitä, että ajattelemme, että se tutkinto tuo ikään kuin sen osaamisen, jota tarvitaan tietyissä ammateissa tai ainakin pohjaksi, jotta voi sitten päteväytyä työssä johonkin ammattiin. Kuitenkin nykyajan työelämä on entistä moninaisempaa ja muuttuu, ja oikeastaan se elinikäinen oppiminen jatkuu myös siellä työelämässä. Muistelen niin, että 60 prosenttia työssä käyvistä koulutautuu jollain tavalla, suorittaa jotain jatkokoulutusta joka vuosi. En tiedä, kuinka korona-aika on tätä muuttanut, mutta se kertoo siitä, että myös työelämässä on tärkeää pitää oma tietotaito ajan tasalla, ja sitä jo nykyään paljon tehdään.

Se, mikä meiltä kuitenkin puuttuu, on tällainen tutkintomuotoisen koulutuksen ja vähän niin kuin kurssimuotoisen koulutuksen välimaasto siinä, mitä tulee opintojen tunnistamiseen ja tunnustamiseen ikään kuin osaamispätevyydeksi. Tähän voitaisiin katsoa mallia: Esimerkiksi ulkomailla on olemassa tämäntyyppisiä malleja. Esimerkiksi Englannissa sitä kutsutaan nimellä ”graduate diploma”, jossa tietynlaisia osaamiskokonaisuuksia on paketoitu, voisi kutsua, sivuaineiksi tai jonkinlaisiksi sertifikaateiksi tietyistä osaamisista. Uskon, että myös vapaan sivistystyön tuleminen osaksi Koski-tutkintorekisteriä on askel siihen suuntaan, että entistä enemmän voidaan tunnistaa ja tunnustaa myös hieman eri tavalla hankittua osaamista osana henkilön osaamista ja toisaalta mahdollisuuksia työllistyä.

Arvoisa puhemies! Tosiaan valiokunnan puheenjohtaja Risikko tässä jo totesikin, että olemme päässeet hyvään vauhtiin asian käsittelyssä valiokunnassa, mutta niistä johtopäätöksistä sitten varsinaisessa palautekeskustelussa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen poissa. — Meillä on itse asiassa tähän käytettävissä oleva aika nyt loppunut, mutta annan vielä ministerille lyhyen loppupuheenvuoron. — Ministeri Saramo, olkaa hyvä.

16.06 Opetusministeri Jussi Saramo: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitos erittäin hyvistä puheenvuoroista. Tässä tuli myös erittäin hyviä kysymyksiä. Yritän nyt ihan lyhyesti tuosta kustannuskysymyksestä.

Koska kyseessä on lähtökohtaisesti vapaaehtoinen toiminta, minkä takia ei tämmöistä lakisääteisen tehtävän rahoitustarvetta synny, niin käytännössä jos arvioidaan niin, että tästä syntyy kuitenkin lisää kustannuksia ja että sitä ei voida sen muun ohessa tehdä, niin tämä arvio on sitten tehtävä vuoden 2024 valtionosuuksiin, koska yksikkö hinnat 2024 lasketaan tämän vuoden keskimääräisten valtakunnallisten käyttökustannusten perusteella. Mutta etukäteen on kauhean vaikea arvioida, millaisia kustannuksia tästä voisi tulla. Järjestelmä-

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

kustannuksia ei pitäisi paljon syntyä. Tämä Koski-tietokanta on jo esimerkiksi yli kolmanneksella kansanopistoista käytössä, ja muutenkin voidaan arvioida, että kustannukset tulevat olemaan hyvin maltillisia. Ja koska kyse on vapaaehtoisesta toiminnasta, niin lähtökohteisesti tietysti toive arvioinnista ja muusta pitää olla opiskelijan itsensä, mutta on hyvä palata näihin sitten ajan kanssa vielä jatkokäsittelyssä. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 43/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Edustaja Kinnunen.

Keskustelu

16.08 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiehdotus liittyy työllisyyden edistämisen kuntakokeiluun, jossa siirretään eräitä valtion työ- ja elinkeinotoimistojen tehtäviä määräajaksi kokeiluun valittujen kuntien tehtäväksi. Tässä halutaan nopeuttaa ja sujuvoittaa kokeilualueen kunnan asiakkaana olevan työttömän työnhakijan työttömyysturva-asioiden käsittelyä. Byrokratian sujuvoittaminen on yleensäkin aina kannatettava asia. Sekin on kannatettavaa, että halutaan huomioida asiakkaan henkilökohtaisia olosuhteita, koska juuri ne voivat olla niitä ratkaisevia tekijöitä työllistymisessä. Asiakas voitaisiin kuntakokeilun aikana siirtää toisen kokeilukunnan asiakkaaksi tai takaisin työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi esimerkiksi asiakkaan kielellisten oikeuksien turvaamiseksi, asiakkaan kannalta epätarkoituksenmukaisen asiakassuhteen välttämiseksi tai asiakkaan turvallisuuteen liittyvästä perustellusta syystä. Kokeilun kohteena ovat vaikeasti työllistyvät asiakasryhmät. Jos ajattelemme elämäämme koronan jälkeen ja koronan yli, niin on tärkeää, että kaikki kynnelle kykenevät saadaan työn syrjään kiinni, ja siksi tämäkin kokeilu on merkittävä.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Essayah.

16.10 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Tässä hiljattain eduskuntapuolueitten puheenjohtajilta kysyttiin sitä, miten suhtaudutaan siihen, että näitä työllistämistoimenpiteitä ollaan siirtämässä kuntien kontolle. Kyllähän se oli hyvin yksimielistä väkeä, eli muutamaa puheenjohtajaa lukuun ottamatta, jotka hekään eivät varsinaisesti vastustaneet mutta eivät osanneet siihen kysymykseen vielä ottaa kantaa, kaikkien näkemys oli se, että tätä työllis-

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

syyden kuntakokeilua, joka nyt on kokeiluna, varmastikin kannattaa pitää suuntaa antavana sen suhteen, että tulevaisuudessa kunnilla olisi yhä suurempi rooli työllistämisessä.

Kun ajattelee sitä, että kun tulevaisuuden kunnassa, jos sitten jossakin vaiheessa ne sote-palvelut siirtyvät sinne hyvinvointialueelle, kuitenkin esimerkiksi tämä koulutuksen vastuu on entistä suurempi, niin mikä tuntuisikaan järkevämältä — kun niin usein siihen työnhakuun liittyy myöskin esimerkiksi erilaista räätälöityä koulutustarvetta ja muuta — kuin se, että myöskin vastuuta näistä työllistämisasiosta ja koulutusasioista olisi siellä samalla taholla. Myöskin silloin kun puhutaan vaikeimmin työllistyvistä henkilöistä, jolloin varmasti erilaiset sosiaalipuolen palvelut ovat tärkeitä, niin varmasti näitäkin siellä paikallistasolla pystytään kaikkein parhaimmalla tavalla katsomaan. Uskon, että siellä paikallistasolla on myöskin parasta mahdollista tuntemusta sen suhteen, kun puhutaan paikallisesta yrityselämästä tai esimerkiksi erilaisista järjestöistä ja vastaavista, jotka voivat toimia työllistymisen tukena ja apuna.

Tässä lakiesityksessä haetaan nyt muutoksia muutamiin tällaisiin, jotka ovat ehkä aiheuttaneet lisäbyrokratiaa tai ongelmia tässä työllisyyden kuntakokeilussa niissä kunnissa, joissa tämä on käytössä. Täällä siis muun muassa harkinnanvaraista kulukorvausta koskevia päätöksiä ja niistä tehtäviä muutoksenhakuja selkiytetään eli todetaan, että tästä viranomaisen harkintaan perustuvasta korvauksen epäämisestä ei olisi oikeutta hakea muutosta ja päätöksen muilta osin muutoksenhaku tapahtuisi sosiaaliturva-asioden muutoksenhakulautakuntaan ja vakuutus-oikeuteen. On varmasti tärkeää, että nämä reitit tulevat nyt sitten määriteltä selkeästi.

Sitten toisaalta kiinnitin huomiota, että täällä on otettu esille myös tiedonsaantioikeudet ja käyttöoikeudet, ja muistelen, että jo siinä vaiheessa, kun näitä kuntakokeiluja lähdettiin viemään eteenpäin, aika monet edustajat täällä salissa pohtivat, onko nyt varmistettu se, että kunnissa on sitten riittävästi tietoa näistä työllistettävistä henkilöistä, niin että ei ole tätä hallinnonalojen siiloutumista ja me emme sitten oikeasti tietäisi kunnissa, ketkä ovat niitten työllistämispalveluitten tarpeessa, ja että saamme ajantasaista tietoa siltä osin. Ja totta kai tässä on tärkeää tämä, niin kuin on perustuslakivaliokunnassakin todettu, että tässä pitää sitten huomioida perusoikeusjärjestyksen kokonaisuuteen liittyvät seikat henkilötietojen suojasta ja muusta vastaavasta. Tässä kuitenkin on tarkoitus ennen kaikkea palvel-la näitä vaikeasti työllistyviä ihmisiä, ja siinä mielessä on tärkeää, että kunnissa on ajantasainen tieto heidän tilanteistaan.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kontula.

16.13 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Kovasti ilahtunut olin, kun tästä kuntakokeilun täydennyspaketista ja sen eduskuntaan saapumisesta kuulin. On pelkästään hyvä asia, että me pystytään tukemaan ihmisten valinnanvapautta sillä lailla, että myös kuntakokeilun alla olevat työttömät työnhakijat pystyvät vaihtamaan sitä toimijaa, joka tarjoaa heille työllisyyspalveluja, myös muissa kuin kielellisissä tilanteissa, mikä on jo siinä alkuperäisessä lakiesityksessä. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi hoivavelvoite, joka edellyttää sitä, että henkilö joutuu oleskelemaan pitkiä aikoja toisella paikkakunnalla vaikkapa huolehtimassa sairaasta vanhemmastaan. Näin tämän siirtomahdollisuuden kautta me taa-taan se, että hänen on mahdollista saada työllisyyspalveluja myös silloin, kun hän ei voi perustellusta syystä oleskella siellä omassa kotikunnassaan, joko toisen kokeilukunnan taikka työ- ja elinkeinoviraston kautta riippuen siitä, mihinkä nyt sitten onkin päätynyt.

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

Kysymys on myös yhdenvertaisuudesta. Meillähän on nyt ihmisiä, jotka ovat kuntakokeilussa, ja sitten on työttömiä työnhakijoita, jotka eivät siinä ole, ja on hassu tilanne, että meillä on täysi valinnanvapaus jälkimmäisillä mutta hyvin kankea järjestelmä ensimmäisillä, ja tähänkin nyt saadaan sitten vähän joustavuutta.

Myös työttömyysturvatehtävien siirto kunnille niiltä osin, kun kysymys on aika iisistä harkinnasta, laajemmassa määrin kuin alun perin oli aiottu on hyvä uudistus, koska sen ainakin toivotaan pitävän osaltaan huolta siitä, että työttömyysturvaan liittyvien päätösten käsittely ei kovin ruuhkaudu ja määrääjat eivät veny, mikä on äärimmäisen tärkeä asia sen byrokratiakitkan hillitsemiseksi. Tällä hetkellä yhä useampi tutkija on sitä mieltä, että on hyvin todennäköistä, että byrokratiakitka on merkittävä — ehkä jopa taloudellisia kannustinloukkuja merkittävämpi — kynnyksinä, että ihmiset eivät uskalla ottaa lyhyitä työkeikkoja vastaan, mikä on täystyöttömyyden ja sitten työelämään siirtymisen välillä se kaikin suurin askel. Meidän tulee tehdä kaikki voitavamme tämän kynnyksen madaltamiseksi.

Harkinnanvaraisen kulukorvauksen valituskieltoon en uskalla ottaa vielä tässä vaiheessa kantaa. Meidän järjestelmässä valituskiellot ovat yleensä poikkeusratkaisuja, ja sitä meidän täytyy katsoa valiokunnassa yhdessä vielä tarkemmin.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivisaari.

16.16 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa siis eräitä valtion työ- ja elinkeinotoimintojen tehtäviä siirrettäisiin kokeilun ajaksi kuntien tehtäväksi. Tehtävien siirtoa kunnille puoltaa kunnallisten työllisyyspalveluiden hyvä tuntemus kunnan asioista sekä tarjolla olevista työ- ja muistakin mahdollisuuksista. Pienimmillä alueilla kyetään usein myös tarjoamaan yksilöllisempää ja henkilökohtaisempaa palvelua.

Tavoitteena on totta kai myös saada tietoa siitä, paranevatko työllisyyden hoidon tulokset siitä syystä, että kunnilla on monialaisina viranomaisina mahdollisuus hyödyntää monien eri toimialojen palveluita järjestäessään ja tuottaessaan työllisyyspalveluita. Lisäksi kokeilulla tavoitellaan tietoa erityisesti vaikeammin työllistyvien palveluiden kustannuksista ja palvelupoluista.

Puhemies! Uskoisin, että tässä viime kädessä tavoitteena on myös totta kai työllisyysasteen nostaminen, erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistäminen sekä työttömyyden julkiselle taloudelle aiheuttamien kokonaiskustannusten hillitseminen. Lakiesityksellä myös vastataan eduskunnan työllisyyden edistämisen kuntakokeilua koskevan lain säätämisen yhteydessä hyväksymiin lausumiin. Lisäksi eduskuntakäsittelyn aikana ja myös jälkeen on ilmennyt eräitä muita muutostarpeita, joihin nyt pyritään vastaamaan.

Puhemies! Esityksen tavoitteena on muun muassa edistää työttömän työnhakijan työttömyysturva-asoiden käsittelyn nopeutta ja sujuvuutta, mikä on arvokas päämäärä, samoin tietysti korjata asiakastietojärjestelmien käyttöoikeuksia koskevaa sääntelyä ja selkeyttää muutoksenhakua harkinnanvaraista kulukorvausta koskevista päätöksistä.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehto.

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

16.19 Rami Lehto ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämä työllisyyden edistämisen kuntakokeiluhan alkoi reilu kuukausi sitten, ja sitä ennenhän meillä on ollut muutama aiempikin työllisyyden kuntakokeilu. Nämä kokeiluthan ovat yleensä sitä varten, että niistä opitaan ja kehitetään, kun mennään eteenpäin.

No, tähän työllisyyden edistämisen kuntakokeiluunhan niistä ei näköjään tarpeeksi otettu oppia, kun jäi tällaisia pieniä virheitä, mitä nyt korjataan. Tämä kuntakokeilu, mikä nyt on menossa, tuotiin aika kiireellä eduskuntaan. Sitä oli muokattu edellisestä aika paljonkin ja siitä jätettiin lausuntokierroskin tekemättä, jotta oltaisiin tiedetty, mitä bugeja tähän jää.

No, tässä sitä nyt ollaan. Ensinnäkin valiokunta joutui aika paljon korjaamaan hallituksen esitystä, sinne tuli muutama lausumakin, ja nyt ollaan tässä, että tämä korjauspaketti on tullut eduskuntaan. On hyvä, että tämä on tullut nopeasti, se on hieno saavutus, mutta jos asianomainen ministeri olisi paikalla, niin kysyisin, miten on TE-keskuksista henkilökunta siirtynyt tähän kuntakokeilun alle. Onko se ollut kivutonta ja mennyt jouhevasti, vai onko siellä tullut ongelmia? Ja toisekseen: Nyt kun tämä lakiesitys saatiin todella nopeasti tänne eduskuntaan, niin milloin tulee hallitukselta esityksiä, joissa sitten luodaan työpaikkoja ja työllisyyttä? Nopeasti saatiin kyllä, mikä on hyvä asia, että työttömien hoitoon saadaan päivityksiä, mutta milloin me saadaan niitä työpaikkoja?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Purra poissa. — Edustaja Taimela.

16.21 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin olemme voineet kuulla jo tässä salikeskustelussa, kuntakokeilujen myötä hallitus vie työllisyyspalveluja lähemmäs asiakkaita. Tämä on erittäin hyvä ja kannatettava uudistus, jota viedään määrätietoisesti eteenpäin myös valiokunnassa, näin uskallan ajatella.

On selvää, että työnhakijat ja työnantajat tarvitsevat yhä yksilöllisempiä ja monialaisempia palveluja, ja tähän panostaminen edistää aidosti myös työllisyyttä. Työllisyyden edistäminen on asia, jossa valtiolla ja kunnilla on vahva yhteinen intressi — ja uskallan ajatella, että se intressi on myös tässä salissa, tämä ei siis koe mitään tämmöisiä oppositio- ja hallitusakseleita.

Työllisyyden kuntakokeiluthan käynnistyivät maaliskuun alussa, ja niiden myötä lähes 230 000 TE-toimistojen asiakasta siirtyi kuntakokeilujen asiakkaiksi. Kuntakokeiluissa valtion ja kuntien yhteistyöstä saadaan täysi potentiaali käyttöön, kun kokeilulaki mahdollistaa asiakastietojen jakamisen.

Hallituksen tapa viedä tätä työllisyyspalvelujen uudistusta eteenpäin on mielestäni hyvin harkittu. Kokeilut on rakennettu niin, että niistä saadaan maksimaalisesti tietoa tulevien linjausten pohjaksi. Nyt esityksiin tuodaan paketti selvennyksiä, joilla edistetään työttömyysturva-asoiden sujuvaa käsittelyä sekä mahdollistetaan paremmin asiakkaan olosuhteiden muutosten huomioiminen, elikkä eletään niin sanotusti ajassa.

Arvoisa rouva puhemies! Esitetyt muutokset edesauttavat kokeilujen onnistumista ja ovat perusteltuja. Niissä näkyy myös hyvin koko uudistusta leikkaava teema, jossa hallintoa sopeutetaan niin, että se vastaa ihmisten yksilöllisiin tarpeisiin. Samalla asioiminen työllisyyspalveluissa tehdään mahdollisimman sujuvaksi. Erittäin hyvä lakiesitys, ja toivon sille ripeää käsittelyä täällä valiokuntatyössä ja myöhemmin salissa.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Multala.

16.23 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Laki työllisyyden kuntakokeiluista oli aiemmin eduskunnassa, ja osa tässä niin sanotussa korjauspaketissa tulevista muutoksista oli valiokunnan esittämiä, ikään kuin lausuman vuoksi tehtyjä muutoksia ja sitten osa tämmöisiä muita kuntakokeilulain muutostarpeita. Näihin muihin muutostarpeisiin liittyy esimerkiksi se, että tästä kuntakokeilulaista oli jäänyt puuttumaan se, että kunta hoitaisi myös näitä muita palveluita: kun nyt tulee näitä pitkäaikaistyöttömiä ja vaikeammin työllistyviä kunnan työllisyyspalveluiden asiakkaiksi, niin sitten hoidetaan myös muut työllisyyttä tukevat palvelutoimet kuntoon. Se on tietenkin hyvä, että se on täsmällisesti tässä laissa mainittu, vaikka kunnan intressissä tietenkin on näin toimiakin, jotta henkilön mahdollisuudet työllistyä ovat mahdollisimman hyvät.

Tässä esityksessä sinällään en näe nyt suoralta kädeltä mitään erityisen kritisoitavaa. Nostaisin vain esiin sen, että nyt kun puhutaan helposti kuntakokeilun osalta erityisesti juuri pitkäaikaistyöttömistä ja vaikeasti työllistyvistä, niin kyllä tämä koronatilanne on muuttanut sitä tilannetta melkoisesti. Esimerkiksi meillä Vantaalla, jossa lentokenttäalue työllistää välillisesti jopa satatuhatta henkilöä ja suoraan, voi sanoa, useita kymmeniätuhansia koko logistiikka-ala mukaan lukien, tilanne on se, että siellä on jo tällä hetkellä pitkäaikaistyöttöminä henkilöitä, jotka ovat käytännössä olleet koko työuransa pitkälti joko saman työnantajan tai vastaavan toimialan piirissä ja joiden mahdollisuus työllistyä sillä koulutustaustalla ja työhistorialla joihinkin muihin töihin tänä aikana, jolloin työtä muutenkin on heikommin tarjolla, on kuitenkin erittäin heikko. On paljon myös sellaisia henkilöitä, joilla on kohtuullisen korkea koulutus, mutta se on suuntautunut tälle lento- tai logistiikka-alalle, ja sillä alalla ei nyt tällä hetkellä ainakaan tällä alueella ole uusia työpaikkoja juurikaan tarjolla. Sen vuoksi meillä Vantaalla kunnassa on myös tehty aika paljon räätälöintiä sen suhteen, että tarjotaan erilaista koulutusta, täydentävää tai sitten ikään kuin ihan täysin uranvaihtoon tähtäävää koulutusta, ja on pyritty auttamaan näitä henkilöitä, joita asuu meillä paljon myös kuntalaisina.

Kuten taisi edeltävä puhuja, edustaja Taimela mainita, niin tässä asiassa on kyllä juuri niin, että niin valtion kuin kuntien intressit ovat täysin yhtenäiset. Haluamme tietysti, että mahdollisimman moni työikäinen ja työkykyinen on töissä, ja sen vuoksi on todella tärkeää, että myös kunnissa saadaan nyt tieto niistä työttömistä, jotka tarvitsevat joko vain näitä TE-keskuksen aiemmin antamia palveluita tai sitten laajemmin työllisyyden edistämistä auttavia palveluita, joko koulutusta tai sitten muita mahdollisia palveluita, joiden myötä henkilön tilanne ja mahdollisuudet työllistyä paranevat.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen poissa. — Edustaja Satonen.

16.26 Arto Satonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Mitä tähän lakiesitykseen tulee, niin tätä voi lämpimästi kannattaa. Tässähän on kyse siitä, että muutama täsmällinen tarkistus tehdään näihin kuntakokeiluihin, joilla toisaalta parannetaan työnhakijoiden tilannetta joissakin yksittäisissä tilanteissa, erityisesti sellaisissa, joissa vaikka kielelliset oikeudet eivät toteudu tai on muita perusteita. Se on sinänsä kannatettava asia, kuten on myös sellainen tärkeä täydennys, että nyt myös kuntayhtymät voivat organisoida näitä palveluita, koska nämä tiedonsaantioikeudet tulevat myös kuntayhtymien työntekijöille — mikä oli taas aikamoinen lapsus, että se puuttui siitä aikaisemmasta hallituksen esityksestä. Kokoomuk-

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

senkin vastalauseessa tämä kohta mainittiin, ja hienoa, että se nyt tulee tässä yhteydessä ratkaistuksi.

Mitä ylipäätään tulee näihin kuntakokeiluihin tai oikeastaan siihen, että vaikeimmin työllistyvien henkilöiden asioita työllisyyteen liittyen hoidetaan jatkossa kunnissa, niin olen tätä asiaa seurannut pitkään, ja ainakin tällaisen keskikokoisen kunnan näkökulmasta katsottuna täytyy sanoa, että tämä muutos on hyvä ja kannatan lämpimästi sitä, että kuntiin siirrytään. Täällä taisi olla edustaja Kivisaari, kun mainitsi, että kunnat ovat lähempänä työnhakijoita, ne myös tuntevat paremmin paikallisten olosuhteet ja tietävät esimerkiksi sen, minkälaista täydennyskoulutusta tarvitaan, jotta työpaikka voidaan saavuttaa, ja niin pois päin. Ja korostan nimenomaan, että tämä kuntien rooli minun mielestäni sopii näihin vaikeimmin työllistyviin henkilöihin eli pitkäaikaistyöttömiin, vailla työkokemusta oleviin nuoriin tai esimerkiksi sellaisiin maahanmuuttajataustaisiin henkilöihin, joiden kieli-taito — suomen kielen tai ruotsin kielen taito — ei ole täydellä tasolla, eli tavallaan sellaisille, joille normaali työllistyminen perinteisten TE-palvelujen kautta ei ole ihan yhtä helppoa kuin joillekin toisille. Tämä on tärkeä asia.

Arvoisa puhemies! Nostan esille kuitenkin yhden asian, jota en voi olla tässä ihmettelemättä, ja se on se, että kun tämä muutos menee nyt ihan oikeaan suuntaan eli kuntien vastuuta kasvatetaan ja kunnat huolehtivat ja palvelut tulevat lähelle — kuten edustaja Taime-la sanoi, että tuodaan palvelut asiakkaiden lähelle — niin sote-uudistus vie juuri päinvas-taiseen suuntaan. Eli jos tämä sote-uudistus toteutuu — henkilökohtaisesti toivon, että ei toteudu — se nimenomaan vie nämä sosiaalipalvelut ja terveydenhoitopalvelut sieltä kun-nasta maakunnalle ja todennäköisesti tulee aiheuttamaan kitkaa, kuten me työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa jo tällä hetkellä tiedämme, että näin tulee todennäköisesti käy-mään, koska monet niistä vaikeasti työllistyvistä ovat näitä sosiaalipalveluiden asiakkaita, eivät toki kaikki, mutta monet ovat. Lisäksi tietysti on erittäin tärkeää, että työttömien ter-veydenhoidosta huolehditaan.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kontula.

16.29 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitystä jo kommentoin. Kom-mentoin vielä siitä täällä käytyä keskustelua.

Kuntien asema työllisyyspalvelujen tuottajana on politiikan mantra, jota kaikkien kuu-luu kehua ja ylistää ja vieläpä hyvin samankaltaisin lausein vuodesta, jopa vuosikymme-nestä toiseen ilman, että meillä on minkään näköistä tutkimuksellista näyttöä sen tueksi. Meillä ei toki ole myöskään tutkimuksellista näyttöä siitä, että kunnat eivät olisi laajempia tasoja parempia työllisyyspalvelujen järjestäjiä, mutta ei myöskään toiseen suuntaan. Mi-nun mielestäni se, että se on saanut poliittisessa diskurssissa tällaisen aseman, jota ei voi kyseenalaistaa, on älyllistä epärehellisyyttä. Yleensä nimittäin laatikkoleikeissä, kun teh-dään organisaatiomuutoksia suuntaan tai toiseen, saavutetaan jotain ja menetetään jotain ja sitten kohta kyllästytään ja tehdään taas uusi laatikkoleikki.

Tällä hetkellä käynnissä oleva kuntakokeilu ei tule lisäämään merkittävästi meidän tie-toamme siitä, ovatko kunnat parempia tuottajia näille palveluille vaiko eivät. Ensinnäkään siksi, että ei ole kunnollista tutkimusapparaattia vielä tällä kolmannellakaan kokeilukerral-la siihen laitettu, ja toiseksi siksi, että sinne on tulossa nyt sekä palvelurakenneuudistus, jonka suuntaviivat varmaan kuullaan pian, että myös se sote-uudistus, jotka muuttavat pe-likenttää niin radikaalisti, että jos joitain tuloksia nyt sitten saataisiinkin tästä alkumetreil-

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

tä, niin niistä ei ole mitään hyötyä enää kahden vuoden päästä. Nyt se, mitä tässä voitaisiin pelastaa ja mitä kannattaisi tämän kuntakokeilun kanssa tehdä, olisi pohtia, miten se viimeinen puoli vuotta käytetään, jolloinka meillä on käynnissä yhtä aikaa sekä uusi sote että tämän kuntakokeilun viimeiset kuukaudet ja jolloin ehkä voitaisiin sitten kerätä sellaista tietoa, josta olisi hyötyä myös sitä jatkoa silmällä pitäen.

Niin, tällainen vuodatus nyt tähän, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

16.32 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on keskusteltu jo laajasti tästä laista, mutta haluaisin kiinnittää samaan asiaan huomiota kuin edustaja Satonen elikkä tähän tiedon kulkemiseen ja tietoturvaan.

Luottamusmiehenä ollessa useasti itse törmäsi siihen ongelmaan, että GDPR tuli vastaan kulmasta jos toisesta, ja siksi myöskin auttaminen oli välillä aika vaikeaa. Ja on hyvä, että tässä on nyt pohdittu myös sitä, kuinka palvelut saadaan jouheviksi ja myöskin tietojärjestelmät sellaisiksi, että ne toimivat itse ajassaan.

Lakiesityksessä täsmennettäisiin asiakastietojärjestelmien käyttöoikeuksiin liittyviä säännöksiä henkilöasiakkaiden palvelujen parantamiseksi, ja kokeilualueen kuntien kuntayhtymän virkamies voisi saada Ura-asiakastietojärjestelmää koskevat käyttöoikeudet vastaavin edellytyksin kuin virkamieskin. On hyvä, että ei ole kahden kerroksen väkeä. Lisäksi monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisterin eli TYPPI-rekisterin käyttöoikeus voitaisiin myöntää myös muulle kuin virkamiehelle sekä myös sellaiselle kuntayhtymän palveluksessa olevalle, joka vastaa monialaisessa yhteispalvelulaissa eli tässä TYP-laissa tarkoitetuista tehtävistä. Tietenkin tähänkin on oltava selvät säännöt ja kriteerit, kuinka tämä tapahtuu, ja näin on esitetty, koska oikean tiedon kulkeminen oikeiden ihmisten välillä on tärkeää, jotta juuri tämä ylimääräinen byrokratia ja sen byrokraattisuuden välttäminen on tulevaisuudessa mahdollista. Työllistäminen ei voi olla kiinni huonoista palveluista, koska tieto jumittaa väärissä paikoissa. Henkilötiedoista on kuitenkin pidettävä hyvää huolta, ja siksi myös tämän kohdan valmistelussa on oltava erityisen tarkkana.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Purra.

16.33 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Itseni oli tarkoitus osallistua tähän keskusteluun alusta asti, mutta tuli yllättävä meno, ja pääsin mukaan vasta tässä vaiheessa. Valitettavasti en tiedä, mistä täällä on puhuttu, mutta edustaja Kontulan hyvä puheenvuoro on sellainen, mistä on hyvä aloittaa.

Kuten moneen kertaan on kuntakokeilujen käsittelyn yhteydessä mainittu, niin tämä kokeiluasetelman ontuminen tai puutteellisuus ja ylipäättänsä se, että me emme mittavistaakaan kokeiluista lopulta saa sellaista tietoa, josta meillä olisi merkittävää hyötyä työllisyyspolitiikan suunnittelussa, on tässä kyllä merkittävä ongelma. Kuten tiedetään, niin vaikka näistä edellisistäkin kuntakokeilukierroksista 2012—2015 ja 2017—2018 ei ole sellaista hyvää asetelmaa, mistä voitaisiin saada kunnon johtopäätöksiä, niin se kuitenkin tiedetään, että niillä ei ollut havaittavia vaikutuksia työllisyyteen, mikä on tietenkin ehkä tämän asian pihvi.

Tässä itse esityksessä tuodaan tosiaan pieniä lisäyksiä, ja nämä nähdäkseni johtuvat siitä, että varsinainen esitys tuli eduskuntaan keskeneräisenä ja valiokunnassa siihen joudut-

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

tiin tekemään näitä muutoksia ja puuttumaan, ja tässä esityksessä nämä nyt sitten tulevat meidän käsiteltäväksemme. Mikä on ongelmallista, niin tässä on jälleen kerran lähdetty keksimään pyörää uudelleen sen sijaan, että oikeasti opittaisiin tehdyistä virheistä ja mietittäisiin, miten voidaan rakentaa sellainen kokeiluasetelma, että siitä oikeasti saataisiin hyötyä irti.

Tässä on juuna se, että aktivoinnin aikana tietenkään työttömät työnhakijat eivät näy tilastoissa työttöminä, mutta mikäli me haluamme asiaa katsoa vähän laajemmin kuin tilastojen tasolla, niin pitäisi olla kiinnostunut myös muusta. Täällä kuulin, että puhuttiin siitä, että tämä on kunnille ja valtiolle yhteinen hyvä asia. Tämä mielestäni on nimenomaan sellainen toimi, missä kunnilla on tietynlainen intressi hyötyä mahdollisimman paljon, mutta joku ne kustannuksetkin kantaa eli tässä tapauksessa valtio. Kunnat ovatkin tämän kokeilun aikana siirtäneet hyvin paljon pitkäaikaistyöttömyyden aiheuttamia kustannuksia valtiolle, ja kun työttömyys katkaistaan näillä aktiivitoimilla ja kunnat vapautuvat sakkomaksuista, niin valitettavasti se ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei työttömyys sitten aktivointitoimien jälkeen jatkuisi. Tästä me olemme hyvin monen kunnan osalta kuulleet myös valiokuntakäsittelyissä aikanaan, että kunnat ovat hyvin tyytyväisiä tähän — totta kai, koska pystyvät siirtämään kustannuksia muualle — mutta jos me ajatellaan koko valtakunnallista työllisyyspolitiikkaa, [Puhemies: 3 minuuttia!] työllistämistä, niin tietenkin tämä on vähän hölmöläisen peiton ompelua: toisesta päästä otetaan pois ja toisesta lisätään. — Jatkan seuraavassa. Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Satonen.

16.37 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että en voi kyllä kuin ihmetellä valiokunnan puheenjohtaja Kontulan ja myös edustaja Purran puheenvuoroja. Se kokemus, mikä minulla tästä asiasta on 20 vuoden ajalta, on kyllä se, että jos katsotaan esimerkiksi kotipaikkakuntani Sastamalan näkökulmasta — ja vastaava tilanne on lähes kaikissa seutukaupungeissa ympäri Suomea, joissakin isommissakin kaupungeissa — niin työllisyydenhoito oli parhaimmillaan silloin, kun siellä oli oma työvoimatoimisto. Se oli siihen aikaan, kun nykyinen puhemies oli työministerinä. Siihen aikaan oli kaikkein paras yksilöllinen palvelu työttömille ja saatiin kaikkein eniten aikaan. Ja nyt jos väitetään, ettei ole mitään tutkimusta, että asia olisi näin, niin voi olla, ettei siitä ole tutkimusta tehty, mutta jos katsoo esimerkiksi työttömyysprosenttia, niin se on kyllä jonkinlainen tutkimus, ja se, kuinka kauan pitkäaikaistyöttömyys on kestänyt, on kyllä jonkunmoinen tutkimus. Eli kyllä väitän, että ainakin tämän tyyppisten paikkakuntien kannalta kyse oli todella merkittävästä asiasta. Kun sitten tämä työllisyydenhoidon järjestäminen siirrettiin maakuntatasolle, niin siitä seurasi se, että kaikkialla muuallakin Pirkanmaalla — ehkä ei Tampereella, mutta kaikkialla muualla — palvelu huonontui ja myöskin pitkäaikaistyöttömyys lähti pitenemään, ja siinä asiassa menetettiin aika paljon. Sieltä kumpusi se kuntien tarve päästä tähän hommaan mukaan.

Tulee muistaa se, että kunnat ovat pistäneet huomattavan paljon myös omaa rahaansa tähän työllisyydenhoitoon. Ja tämä myös Purralle: kun Purra puhui näistä laatikkoleikeistä, niin tällä laatikolla on kyllä kaksi eri maksajaa, mutta siinä on kaksi maksajaa nimenomaan sen takia, että kunnat kokivat, että se työllisyydenhoito oli mennyt niin heikoksi, että oli pakko tehdä sille asialle jotain, ja olivat halukkaita siihen laittamaan. Ja kaikkein eniten siihen omaa rahaansa on laittanut edustaja Kontulan entinen kotikunta Tampere, jos-

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

sa Tampereen pormestarin johdolla tähän on pistetty lähes 10 miljoonaa euroa — jos tietoni ovat suurin piirtein oikeita — ja se on ollut kuitenkin tamperelaisten päättäjien ihan oma tahto, ei keidenkään muiden tahto, että on haluttu tähän laittaa ja satsata.

Mitä tulee sitten vielä tuloksiin, niin jos otetaan vähän kansainvälistä vertailua, niin kaikkein tehokkaimmin — isoimmilla resursseilla mutta myös kaikkein tehokkaimmin — kunnat huolehtivat työllisyydenhoidosta Tanskassa. Meillä on kyllä dataa 20 vuoden ajalta siitä, mikä on Tanskan työttömyysprosentti verrattuna Suomen työttömyysprosenttiin, ja sitä ei voi kyllä selittää pelkästään sillä, että etäisyydet ovat pienemmät. Olen itse käynyt siihen järjestelmään kaksi kertaa tutustumassa ja olen sen vannoutunut kannattaja. Sillä, että heti tartutaan niihin syihin, miksi henkilö ei työllisty, saadaan oikeasti aikaan.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt minulla on harmillinen tehtävä keskeyttää tämä keskustelu, koska tähän varattu aika tässä vaiheessa on päättynyt.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään, ja asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.40.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.30.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Sitten jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 7 käsittelyä. — Edustaja Purra poissa.

Keskustelu ei jatkunut.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 34/2021 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 34/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi liikenteen palveluista annetun lain, tieliikennelain 155 ja 171 §:n sekä ajoneuvolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 176/2020 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 8/2021 vp

Pöytäkirja PTK 34/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 176/2020 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä hallituksen esitykseen HE 176/2020 vp sisältyvän 3. lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset. Asian käsittely päättyi.

10. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 7.4.2021 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.30.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola